

POLDIS *rapportage 2012*

met themarapportage antisemitisme

Bas Tierolf
Niels Hermens
Lisanne Drost
Liset van der Vos

POLDIS rapportage 2012

Met themarapportage antisemitisme

Bas Tierolf
Niels Hermens
Lisanne Drost
Liset van der Vos

Juli 2013

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Discriminatie en aanpak van discriminatie in Nederland	4
2.1	Registratie discriminatie-incidenten	5
3	Discriminatie-incidenten 2012	8
3.1	Aantal incidenten naar regio	8
3.2	Discriminatiegronden	10
3.3	Verschillen discriminatiegronden tussen regio	12
3.4	Inhoud incidenten verschillende discriminatiegronden	14
3.5	Subcategorieën discriminatiegronden	16
3.6	Verschijningsvormen van discriminatie	18
3.7	Locatie incidenten	23
3.8	Achtergrond kenmerken van daders en slachtoffers	24
3.9	Discriminatie tegen ambtenaren in functie	25
4	Vergelijking van de gegevens met voorgaande jaren	28
4.1	Trends discriminatiegronden	29
4.2	Verschijningsvormen discriminatie	30
5	Conclusies en duiding bevindingen	32
5.1	Algemene bevindingen	32
5.2	Duiding resultaten	33
6	Literatuurlijst	34
Bijlagen		
1	Wetsartikelen discriminatie in het Wetboek van Strafrecht	35
2	Items nieuwe zaaksformulier	37
3	POLDIS themaonderzoek: Antisemitisme 2012	39

1 *Inleiding*

Het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD) van de politie heeft als taak de strafrechtelijke handhaving van discriminatie in de samenleving te optimaliseren. De Aanwijzing discriminatie¹ van het openbaar ministerie is daarbij leidend. Volgens de Aanwijzing rapporteert het LECD jaarlijks over de aard en de omvang van de bij de politie bekend geworden discriminatoire incidenten. Sinds 2008 publiceert het LECD elk jaar het Criminaliteitsbeeld Discriminatie (POLDIS) voor de politie.

Tegen deze achtergrond heeft het LECD het Verwey-Jonker Instituut gevraagd de vijfde POLDIS Rapportage - POLDIS rapportage 2012 - op te stellen. Deze rapportage presenteert de incidenten met een discriminatoir karakter of aspect die de politie in 2012 in de toenmalige 26 politieregio's heeft geregistreerd. Het betreft een weergave van het aantal incidenten per politieregio, naar discriminatiegrond, strafbare gedragingen en achtergrondkenmerken van betrokkenen. De gegevens zijn vergeleken met die van voorgaande jaren. Met enkele voorbeelden schetsen we een beeld van de aard van de incidenten.

Samengevat geeft de informatie in deze rapportage antwoord op drie vragen. Hoeveel incidenten met een discriminatoir karakter in 2012 heeft de politie in de verschillende regio's geregistreerd? Wat was bij deze incidenten de discriminatiegrond, de wijze van discriminatie, de locatie van de incidenten, en wat waren de achtergrondkenmerken van de daders en de slachtoffers? En welke trends en ontwikkelingen op deze thema's nemen we waar ten opzichte van voorgaande jaren (2008-2011)?

Het volgende hoofdstuk gaat allereerst in op de context van deze rapportage. We geven daarin de definitie van discriminatie die in de POLDIS-rapportages wordt gehanteerd. Tegen de achtergrond van de Aanwijzing discriminatie beschrijven we daarnaast de verantwoordelijkheden van de politie op het gebied van discriminatie, en de opsporing en vervolging ervan. Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de discriminatie-incidenten die in 2012 door de politie zijn geregistreerd. In het vierde hoofdstuk vergelijken we de incidenten met eerdere jaren, waarbij veranderingen in het registratieproces (zie hoofdstuk 2) een mogelijke verklaring zijn voor sommige trends. In hoofdstuk 5 worden ten slotte de belangrijkste bevindingen kort samengevat en geven we verklaringen voor het criminaliteitsbeeld discriminatie in 2012.

POLDIS 2008 gaf aanleiding tot een thematische verdieping van homofobe incidenten. Dit jaar gaven de antisemitische incidenten aanleiding voor een diepteanalyse. Die analyse is als bijlage 3 aan deze rapportage toegevoegd.

1 http://wetten.overheid.nl/BWBR0022927/geldigheidsdatum_13-09-2012.

2 *Discriminatie en aanpak van discriminatie in Nederland*

Discriminatie is een hardnekkig maatschappelijk fenomeen en kent verschillende definities. Niet elk geval van discriminatie levert ook een gevoel van discriminatie op. Ook het omgekeerde is het geval.

De gegevens over discriminatie die in deze rapportage worden gepresenteerd, zijn geregistreerd door de politie. Politied medewerkers houden zich bezig met de opsporing van strafbare feiten en baseren zich hierbij op de definitie van discriminatie in het Wetboek van Strafrecht. Om die reden hanteren wij deze definitie van discriminatie ook in deze rapportage. Deze luidt als volgt:

Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast. (artikel 90quater Sr)

Dit is de definitie van discriminatie zoals bedoeld in de artikelen 137f, 137g en 429quater Sr. Deze definitie heeft echter geen betrekking op de discriminatoire groepsbelediging (137c Sr), aanzetten tot haat, discriminatie en geweld (137d Sr) en het verspreidingsdelict van die twee artikelen (artikel 137e Sr). Bij die artikelen gaat het immers om discriminatoire uitlatingen en uitingen en niet om discriminatoire handelingen. Niettemin valt ook een schending van deze artikelen in het strafrecht onder de noemer discriminatie en ook over deze artikelen wordt gerapporteerd in dit rapport.

In het Wetboek van Strafrecht (artikel 137c tot en met 137g, en artikel 429quater Sr) is opgenomen welke vormen van discriminatie strafbaar zijn. Dit zijn groepsbelediging (137c), aanzetten tot haat, aanzetten tot discriminatie of aanzetten tot geweld (137d), het verspreidingsdelict (137e), het deelnemen of steun verlenen aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen (137f) en discrimineren in de uitoefening van ambt, beroep of bedrijf (137g en 429quater).²

Naast deze specifieke vormen van discriminatie die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht, zijn er commune - 'gewone' - delicten waarbij discriminatoire aspecten een rol spelen, bijvoorbeeld als motief voor het delict. Het discriminatoire aspect kan echter ook een middel zijn om de impact van het delict te vergroten. Deze delicten worden aangeduid als 'commune delicten met een discriminatoire aspect'. Het gaat bijvoorbeeld om de wetsartikelen 285 (bedreiging), 300, lid 1 (eenvoudige mishandeling) en 350 (beschadiging goederen) van het Wetboek van Strafrecht.³

Aanwijzing discriminatie

De Aanwijzing discriminatie stelt regels voor de opsporing en vervolging van discriminatie. Een van de afspraken is dat de politie zorgt voor een eenduidige registratie van discriminatie-incidenten (artikel 137c tot en met 137g en artikel 429quater van het WvSr, en commune delicten met een discriminatoire aspect). Zowel meldingen, aangiften als op eigen initiatief opgemaakte processen-verbaal worden geregistreerd in een zaaksoverzicht. Het LECD heeft binnen de Aanwijzing discriminatie enkele specifieke taken. Een daarvan is jaarlijkse publicatie van een cijfermatig overzicht van discriminatiezaken: de POLDIS rapportage.

Een ander onderdeel van de Aanwijzing discriminatie is dat per politieregio periodiek, maar minstens tweemaal per jaar, een regionaal discriminatieoverleg (RDO) bij elkaar komt. In het RDO, waaraan de discriminatieofficier van het arrondissementsparket, de regiopolitie en de Anti Discriminatie

² Zie bijlage 1 voor een beschrijving van de wetsartikelen.

³ http://wetten.overheid.nl/BWBR0022927/geldigheidsdatum_13-09-2012#voetnoot1.

Voorziening (ADV) in de regio deelnemen, worden de verschillende zaken besproken aan de hand van het hierboven genoemde zaaksoverzicht.

Alle deelnemende partijen kunnen in het RDO zaken inbrengen, waardoor niet alleen politiezaken worden besproken. Alleen voor strafrechtelijk relevante zaken geldt dat deze *moeten* worden besproken indien één van de deelnemers aan het overleg dat wenst. De Aanwijzing discriminatie geeft dus de garantie dat wanneer mensen discriminatie melden bij de politie, de zaak ook wordt besproken in het RDO.

De politie legt de incidenten zodanig vast in een zaaksformulier dat de informatie over de incidenten bruikbaar is voor de POLDIS rapportage. Het zaaksformulier bevat zowel meldingen bij de politie als aangiften bij de politie, als op eigen initiatief opgemaakte processen-verbaal.

De werkwijze via het zaaksformulier is betrekkelijk nieuw. Om uit iedere politieregio uniforme informatie te ontvangen is begin 2012 een vernieuwd en gestandaardiseerd zaaksformulier ingevoerd. In het najaar van 2012 vond voor politiemedewerkers en contactpersonen discriminatie een uitgebreide instructie plaats over de gegevensonttrekking en de registratie ervan in het zaaksformulier. In 2012 gebruikte de helft van de regio's het vernieuwde zaaksformulier.

Bij het onttrekken van gegevens over discriminatie-incidenten uit de politiestructuren wordt gewerkt met queries.⁴ Hoewel politiemedewerkers discriminatie middels een code (F50) als discriminatie kunnen labelen, worden incidenten niet altijd onder deze noemer geregistreerd. Een extra kwalitatieve zoekslag blijft daardoor noodzakelijk. Daardoor blijft ook de aandacht van de betrokken politiemedewerkers en contactpersonen, en de ondersteuning vanuit het OM, heel belangrijk in de registratie en behandeling van discriminatiezaken.

Ten slotte is de huidige aanpak van discriminatie en ook de registratie binnen de politie gebaseerd op een regionale aanpak. De overgang naar de Nationale Politie (per 1 januari 2013) brengt daarin verandering. Deze transitie is een belangrijk momentum voor de aanpak van discriminatie en de registratie ervan.

Politieke aandacht

De aanpak van discriminatie staat permanent in de politieke belangstelling. Een belangrijk aandachtspunt is de meldingsbereidheid. Mensen die worden gediscrimineerd zijn niet snel geneigd dit te melden en/of weten niet goed waar zij discriminatie kunnen melden.⁵ Ook in 2012 zijn er inspanningen verricht om de meldingsbereidheid onder kwetsbare groeperingen te vergroten. Zo werd de site www.politie.nl aangepast en lanceerde de minister een Meldings-App.

In 2012 heeft Minister Opstelten een brief aan de Tweede Kamer geschreven betreffende de stand van zaken in de bestrijding van rassendiscriminatie. In deze brief schrijft hij onder andere over het LECD en de nieuwe zaaksformulieren: *'Sinds 2011 is het zaaksformulier verbeterd. Er is nu één uniforme zoekopdracht en één uniform zaaksoverzicht. Het zaaksformulier komt nu tot stand door een zoekvraag (query) uit te voeren in het bedrijfs-processensysteem van politie, de Basisvoorziening Handhaving (BVH). Incidenten met een (mogelijk) discriminatoir karakter worden nu uit BVH gefilterd en vervolgens in het zaaksformulier geplaatst. De uniformiteit in regionale registraties is dus vergroot en het risico op significante regionale verschillen in het geregistreerde aantal incidenten is verkleind. Door deze verbetering wordt inhoud gegeven aan de eisen die voortvloeien uit de Aanwijzing discriminatie.'* (Opstelten, 2012:30950).

2.1 Registratie discriminatie-incidenten

De 26 politieregio's registreren sinds 2008 incidenten met een discriminatoir karakter. Vanaf 2009 gebeurt dit op basis van het registratiesysteem BVH (Basisvoorziening Handhaving). Elke regio brengt de gegevens van de incidenten met een discriminatoir karakter, zoals discriminatiegrond en verschijningsvorm van discriminatie, over naar een regionaal zaaksoverzicht: een Excel overzicht dat door het

4 Een zoekopdracht waarmee in tekstbestanden, zoals de politiedossiers, gezocht kan worden naar bepaalde woorden en combinaties van woorden.

5 Wanneer iemand in Nederland discriminatie ervaart kan dit bij verscheidene instellingen worden gemeld, afhankelijk van de soort discriminatie; de politie, het College voor de Rechten van de Mens, lokale antidiscriminatievoorzieningen en -meldpunten (ADV's) www.discriminatie.nl, het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI). In deze rapportage zijn alleen gegevens over de bij de politie bekende incidenten opgenomen.

LECD is opgesteld. De zaaksoverzichten zijn de bron voor het jaarlijkse criminaliteitsbeeld discriminatie in de POLDIS rapportages. De afgelopen jaren bleek dat de regio's de registratie niet uniform uitvoerden.

Om de kwaliteit van de gegevens in de zaaksformulieren en de eenduidigheid van informatie vanuit de verschillende politieregio's te borgen is in 2012 een nieuw zaaksformulier geïntroduceerd.⁶ Het nieuwe zaaksformulier is in de loop van 2012 in de regio's op verschillende momenten ingevoerd. De informatie die beschikbaar is voor de POLDIS rapportage 2012 verschilt daardoor nog steeds enigszins per regio. De gegevens van de regio's die voor een deel van het jaar nog geen gebruik maakten van het nieuwe zaaksformulier zijn ten behoeve van deze rapportage omgezet naar het nieuwe zaaksformulier.⁷

Aantal incidenten

POLDIS 2012 presenteert gegevens over 3.292 incidenten (zie tabel 1). De zaaksformulieren van de 26 politieregio's bevatten in 2012 gezamenlijk 3.452 incidenten, waarvan er door de onderzoekers 160 zijn verwijderd. Dit betrof incidenten die in 2012 in het RDO zijn besproken, maar die dateerden uit 2011 en incidenten die binnen dezelfde regio dubbel zijn geregistreerd.

Tabel 1 Aantal door de politie geregistreeerde discriminatie-incidenten per jaar (2008-2012)

	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal incidenten aangeleverd door de politieregio's	2.275	2.577	2.777	3.021	3.452
Aantal verwijderde incidenten (dubbel geregistreeerde incidenten of incidenten uit voorgaande jaar)	37	365	239	219	160
Netto aantal incidenten	2.238	2.212	2.538	2.802	3.292

Het netto aantal geregistreeerde incidenten in 2012 is ten opzichte van 2011 met 17 procent toegenomen van 2.802 tot 3.292 incidenten. Hier kunnen meerdere verklaringen voor zijn. Er kan sprake zijn van een feitelijke toename van het aantal discriminatie-incidenten. Het is echter ook mogelijk dat registratie van discriminatie-incidenten meer prioriteit heeft gekregen binnen de politiekorpsen of dat de voorlichtingscampagnes hun vruchten afwerpen (zie ook Andriessen & Fernee, 2012). Het nieuwe uniforme zaaksformulier dat begin 2012 is ingevoerd is een derde mogelijke verklaring voor de toename.

De meest waarschijnlijke verklaring voor de toename is de toegenomen aandacht in de regio's voor de registratie. De stijging in 2012 is met name toe te rekenen aan de stijging in een aantal regio's (Rotterdam-Rijnmond en Midden- en West-Brabant). In 2012 werd daar het bureau RADAR ingehuurd om de registratie te verzorgen, wat zich vertaalt naar een forse toename ten opzichte van 2011. Ook het omgekeerde is het geval. De regio's Utrecht, Haaglanden, Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden hebben een relatief zeer gering aantal incidenten geregistreerd. Van regio Amsterdam-Amstelland is bekend dat zij sinds enige jaren door ervaren contactpersonen een kwaliteitscontrole uitvoeren op de incidenten die in de politieregistraties worden genoteerd. Deze aanpak geeft garanties voor de betrouwbaarheid van het gepresenteerde cijfermateriaal in deze regio.

De politie is bekend geraakt met de discriminatie-incidenten via aangiften (45%) van de incidenten), meldingen (32%) en eigen waarnemingen van politiemedewerkers (7%). Van 16 procent van de incidenten is de wijze van kennisname onbekend (zie tabel 1). In 2011 was dit nog bij 58 procent van de incidenten onbekend. Een mogelijke verklaring voor dit verschil is de invoering van het nieuwe zaaksformulier waarin met een meerkeuzevraag duidelijk wordt gevraagd naar de wijze van kennisname. In eerdere versies van de zaaksformulieren gebeurde dit nog met een open vraag.

6 Zie bijlage 2 voor een overzicht van de items in het nieuwe zaaksformulier.

7 Over het jaar 2013 zullen de gegevens vanuit de verschillende politieregio's wel eenduidig zijn, omdat alle politieregio's in ieder geval vanaf 1 januari 2013 hetzelfde zaaksformulier hanteren.

Tabel 2 Wijze van kennisname discriminatie-incidenten bij de politie

	2011	% 2011	2012	% 2012
Aangifte	639	23	1465	45
Melding	470	17	1043	32
Overig/onbekend	1631	58	541	16
PV/Verhoor			18	1
Eigen waarneming politie	62	2	225	7
Totaal	2.802		3.292	

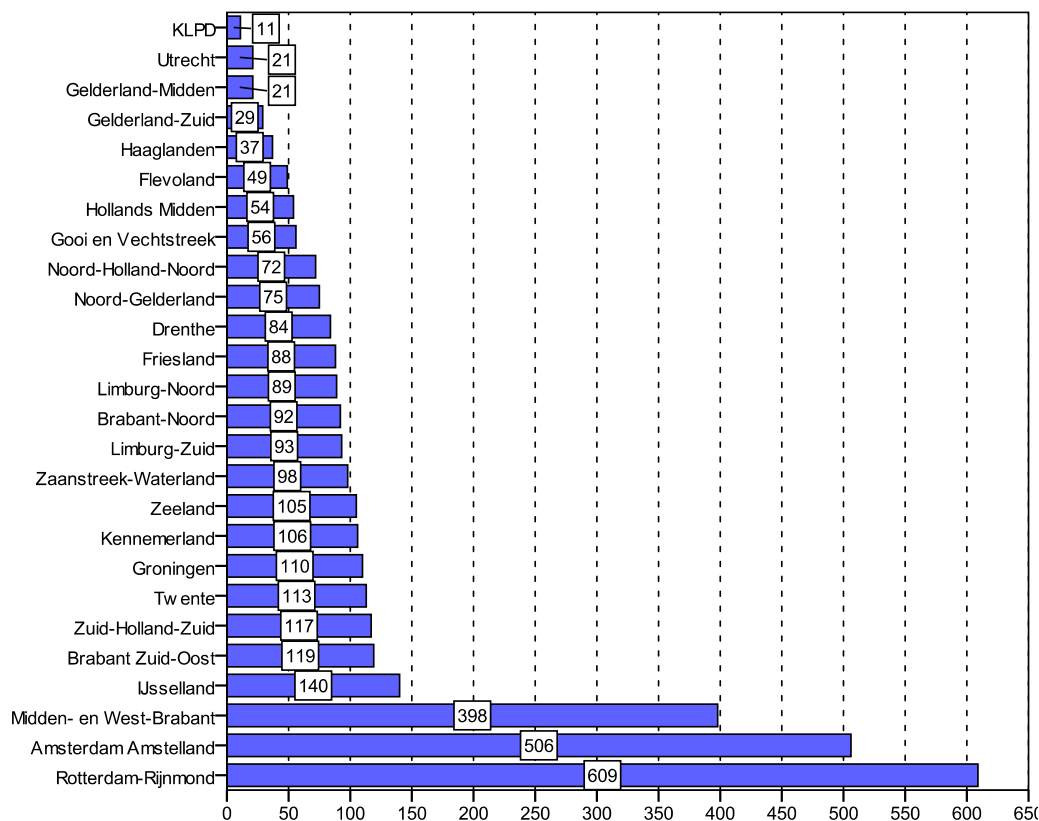
3 Discriminatie-incidenten 2012

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de in 2012 door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten. Allereerst presenteren we het aantal incidenten per regio. Daarna volgt een overzicht van de discriminatiegronden, die worden uitgesplitst in subcategorieën. Vervolgens worden de strafbare gedragingen, ofwel de wijze van discriminatie, over heel Nederland en per regio uiteengezet. Verder gaan we in op de achtergrond van de betrokken personen en de locaties van de incidenten (eigen woning, de openbare weg, school, et cetera). Bij de betrokken personen wordt voor zowel mogelijke verdachten, verdachten, als veroordeelden voor het gemak de term dader gebruikt. Ten slotte bespreken we het aantal incidenten dat is gericht tegen mensen in een publieke functie.

3.1 Aantal incidenten naar regio

Figuur 1 laat zien hoeveel discriminatie-incidenten in 2012 per politieregio zijn geregistreerd. Het aantal incidenten verschilt sterk tussen de regio's. Tot op zekere hoogte is dit te verklaren door het aantal inwoners per politieregio: in Amsterdam en Rotterdam-Rijnmond zijn de meeste discriminatie-incidenten geregistreerd. Er zijn echter ook regio's met een hoog inwonersaantal waar veel minder discriminatie-incidenten zijn geregistreerd, zoals Utrecht en Haaglanden. De wijze van registreren en de prioriteit die de politie in een regio stelt aan discriminatie hebben - zoals hierboven gesteld - een bepalende invloed op het aantal incidenten dat in een regio wordt geregistreerd.

Figuur 1 Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten 2012 naar regio (N=3.292)

Relatief aantal incidenten

Als het aantal discriminatie-incidenten per regio in perspectief wordt geplaatst - het aantal incidenten per 1.000 inwoners ouder dan 12 jaar - zijn er nog steeds grote verschillen tussen de regio's (zie tabel 3). Relatief de minste incidenten zijn geregistreerd in de regio's Utrecht (0,02 per 1.000 inwoners), Gelderland-Midden en Haaglanden (beiden 0,04 per 1.000 inwoners). In de regio's Amsterdam Amstelland en Rotterdam-Rijnmond zijn relatief de meeste incidenten geregistreerd.

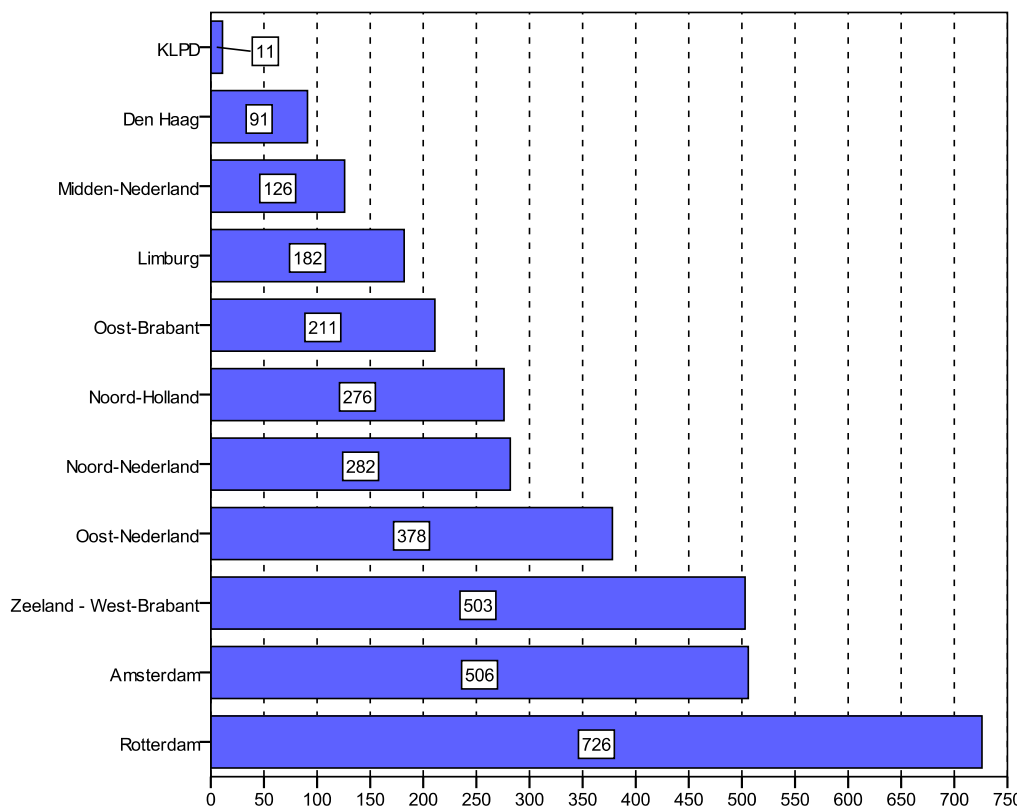
Tabel 3 Aantal geregistreerde incidenten per 1.000 inwoners ouder dan 12 jaar, naar regio

Politieregio	Promillage	aantal
Amsterdam Amstelland	0,60	506
Rotterdam-Rijnmond	0,56	609
Midden- en West-Brabant	0,42	398
Zaanstreek-Waterland	0,35	98
IJsselland	0,32	140
Zeeland	0,32	105
Zuid-Holland-Zuid	0,28	117
Gooi en Vechtstreek	0,27	56
Kennemerland	0,24	106
Groningen	0,22	110
Twente	0,21	113
Drenthe	0,20	84
Limburg-Noord	0,20	89
Brabant Zuid-Oost	0,18	119
Limburg-Zuid	0,17	93
Brabant-Noord	0,17	92
Flevoland	0,15	49
Fryslân	0,14	88
Noord-Holland-Noord	0,13	72
Noord- en Oost-Gelderland	0,11	75
Hollands Midden	0,08	54
Gelderland-Zuid	0,06	29
Haaglanden	0,04	37
Gelderland-Midden	0,04	21
Utrecht	0,02	21

Nieuwe indeling politieregio's

Vanaf 1 januari 2013 zijn de 26 politieregio's samengevoegd tot een Nationale politie, bestaande uit tien regionale eenheden. Uitgaande van de nieuwe indeling van tien regionale eenheden zijn in de regio Rotterdam (voormalig Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid) de meeste discriminatie-incidenten geregistreerd, gevolgd door Zeeland-West-Brabant en Amsterdam (zie figuur 2). In de nieuwe regio's Den Haag en Midden-Nederland zijn in 2012 de minste discriminatie-incidenten geregistreerd.

Figuur 2 Aantal discriminatie-incidenten 2012 per regionale eenheid, indeling per 1 januari 2013 (n=3.292)

3.2 Discriminatiegronden

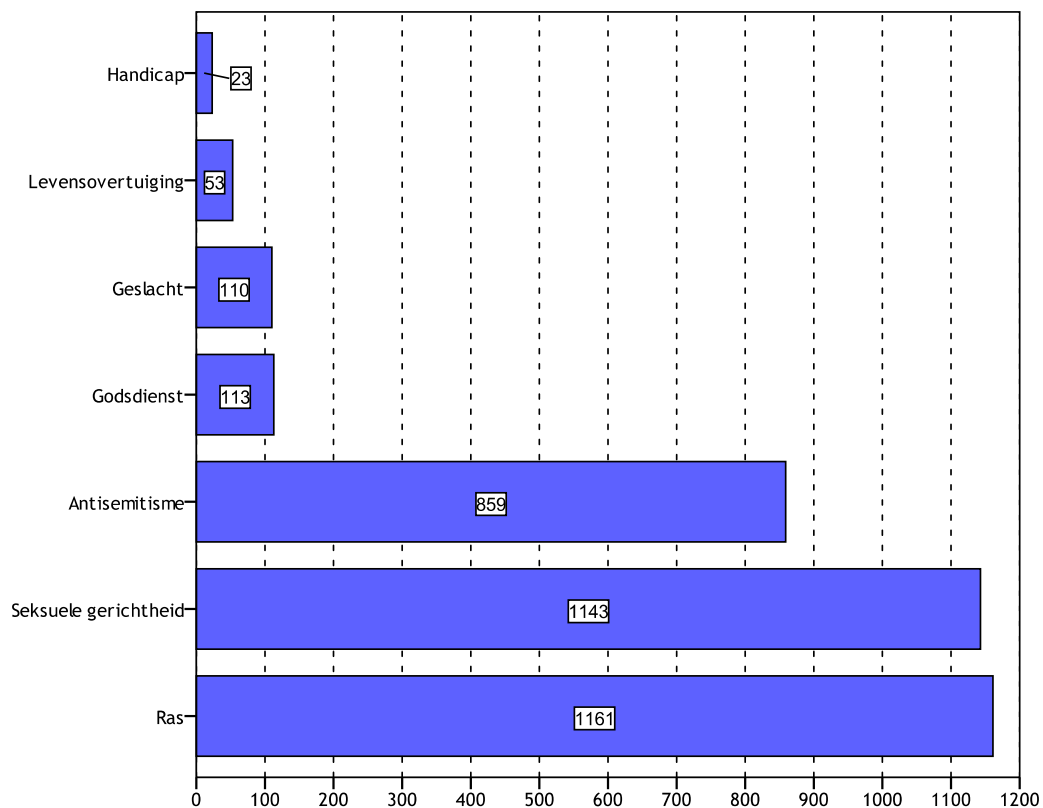
Deze paragraaf geeft een overzicht van de discriminatiegronden bij de 3.292 geregistreerde incidenten. We gaan daarbij uit van de zes discriminatiegronden die in het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld: ras, godsdienst, levensovertuiging, seksuele gerichtheid, geslacht en handicap. Discriminatie van joden kan zowel vallen onder ras als onder godsdienst. Om onduidelijkheid hierover te voorkomen is antisemitisme als aparte discriminatiegrond toegevoegd. Levensovertuiging is een fundamentele overtuiging, levenshouding of gedachtegoed die geen godheid kent. Daarmee is het een aanvulling op de grond godsdienst.

De discriminatiegrond wordt door de regionale contactpersoon discriminatie bij de politie gekozen op basis van de inhoud van een incident. Hier bestaan definities voor die landelijk zijn vastgesteld en meerdere malen aan de contactpersonen zijn toegelicht, onder meer tijdens een bijeenkomst voor contactpersonen discriminatie in het najaar van 2012. Niettemin blijft kwalificatie vaak een relatief subjectieve keuze, die soms ruimte laat voor interpretatieverschillen. Hierdoor worden bij sommige incidenten ook twee of meer discriminatiegronden geregistreerd. Onderstaande beschrijving van een politiemedewerker is daar een voorbeeld van. Alles bij elkaar zijn bij de 3.155 incidenten waarvan de discriminatiegrond bekend is 3.462 gronden geregistreerd.

'In de woning troffen wij een vrouw (AG) en een man aan. AG gaf aan dat ze aangevallen is voor haar deur. Ze was net terug van stappen en was bezig om haar voordeur te openen van haar portiek. Ze voelde opeens een harde vuist tegen haar rechter oor. Haar neefje heeft de jongen die haar mishandelde weggeduwd. AG gaf aan dat ze veel gepest wordt in de buurt omdat zij lesbienne is. De aanleiding hiervan is ook omdat zij op tv is geweest. Er is ook op Marokko.nl een stuk over haar neergezet waardoor het in de Marokkaanse gemeenschap bekend is geworden dat ze lesbienne is.'

De discriminatiegronden die het meeste voorkomen, zijn ras (1.157) en seksuele gerichtheid (1.139 incidenten). De politie registreerde in 2012 daarnaast 859 discriminatie-incidenten met een antisemitische grondslag. Incidenten waarbij sprake is van discriminatie op grond van godsdienst, geslacht, levensovertuiging en handicap komen veel minder voor (zie figuur 3).

Figuur 3 Aantal incidenten naar discriminatiegrond (N=3.155 (bij 137 niet ingevuld))

Vergelijking discriminatiegronden 2011 en 2012

In tabel 4 is de verdeling van de discriminatiegronden te zien binnen de incidenten in 2011 en 2012 waarvan de discriminatiegronden zijn geregistreerd. In 2012 werd de grond ras relatief minder vaak geregistreerd dan in 2011. Het aandeel incidenten met als discriminatiegrond seksuele gerichtheid is echter sterk toegenomen. Een analyse van de stijging is moeilijk te maken. Wordt discriminatie tegen homo's meer gemeld, hebben voorlichtingscampagnes zoals *Roze in Blauw*⁸ hier invloed op gehad, is er sprake van een feitelijke toename, of een combinatie van deze factoren? De relatief forse stijging in een korte periode lijkt te wijzen op een feitelijke toename.

8 'Roze in Blauw' is een netwerk binnen de politie dat de belangen van homoseksuelen behartigt. Amsterdam-Amstelland werkt al langer met deze campagne en begin 2012 hebben ook Kennemerland, Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland-Noord dit netwerk opgericht.

Tabel 4 Percentage en aantal incidenten naar discriminatiegrond

Discriminatiegrond	% 2011	Aantal 2011	% 2012	Aantal 2012
Ras	41	931	37	1.161
Seksuele Gerichtheid	27	623	36	1.143
Antisemitisme	13	294	27	859
Godsdienst	1	18	4	113
Geslacht	1	15	4	110
Levensovertuiging	19	440	2	53
Handicap	1	13	1	23
Totaal		2.334		3.453

Verklaring toename antisemitisme

Het aantal incidenten met de discriminatiegrond antisemitisme is sterk toegenomen. Hierbij is het belangrijk onderscheid te maken tussen intentioneel antisemitisme (incidenten met een antisemitisch karakter gericht tegen Joodse doelen en/of personen, zoals een hakenkruis op een synagoge) en min of meer ongericht antisemitisme, zoals hakenkruisen op bankjes in de openbare ruimte. De 859 incidenten die in 2013 in de zaaksformulieren zijn geregistreerd als antisemitisme omvatten beide typen incidenten. Om deze incidenten te duiden heeft een nadere analyse van deze discriminatiegrond plaatsgevonden. Deze is opgenomen in bijlage 3.⁹

Naar verwachting is de toename van het aantal incidenten met de discriminatiegrond antisemitisme ook dit grotendeels te verklaren door het nieuwe zaaksformulier. In het oude zaaksformulier konden medewerkers van de politie aanvinken of een incident antisemitisme betrof. In het nieuwe zaaksformulier kunnen politiemedewerkers onder de hoofdcategorieën ras en godsdienst de subcategorie joods aankruisen. Deze zijn in tabel 4 en figuur 4 samengevoegd tot Antisemitisme. Anders gezegd verwachten we dat in de jaren voor 2012 een deel van de incidenten met als discriminatiegrond antisemitisme werd geregistreerd als discriminatie op grond van ras, godsdienst of levensovertuiging. Door in het nieuwe zaaksformulier specifiek te vragen naar welk ras (waaronder 'joods') en welke godsdienst (waaronder 'joods') kunnen deze incidenten nu worden toegerekend naar discriminatie met discriminatiegrond antisemitisme.¹⁰

3.3 *Verschillen discriminatiegronden tussen regio*

In tabel 5 zijn de discriminatiegronden per politieregio (indeling van voor 1 januari 2013) weergegeven. Een blik op de drie regio's met de meeste discriminatie-incidenten (Rotterdam- Rijnmond, Amsterdam-Amstelland en Midden- en West-Brabant) laat zien dat in Rotterdam-Rijnmond aanzienlijk meer discriminatie op grond van antisemitisme voorkomt dan in de andere regio's. Voor de volledigheid is in tabel 6 ook het aantal incidenten naar discriminatiegrond weergegeven per regionale eenheid zoals die vanaf 1 januari 2013 wordt gehanteerd.

⁹ Het onderscheid tussen intentioneel en ongericht (niet intentioneel) antisemitisme is geen juridisch onderscheid en zegt dus niets over de strafwaardigheid van een incident. De beoordeling van de strafwaardigheid van discriminatoire incidenten en van antisemitische incidenten in het bijzonder is complex, en daarom voorbehouden aan een gespecialiseerd Officier van Justitie.

¹⁰ De rapportage *Racisme, antisemitisme, extreemrechts geweld en discriminatie in Nederland* (Tierolf, Hermens, Drost & Mein, 2013) rapporteert ook over het aantal incidenten met discriminatiegrond antisemitisme. Op basis van het met een query zoeken naar incidenten in BVH resulteert daar over 2011 in 30 incidenten waarbij sprake is van intentioneel antisemitisme (gericht tegen personen of objecten omdat deze joods zijn) en 1098 incidenten waarbij sprake is van antisemitisch schelden. Ook de 778 incidenten die in 2012 door de politie zijn geregistreerd en die in deze rapportage worden weergegeven, bestaan voor het overgrote deel uit beledigingen met een antisemitische grondslag.

Tabel 5 Aantal incidenten naar eerstgenoemde discriminatiegrond naar regio

Regio	Ras	Godsdienst	Levens- overtuiging	Seksuele gerichtheid	Geslacht	Handicap	Antisemitisme
Rotterdam-Rijnmond	232	22	0	210	6	3	179
Amsterdam-Amstelland	138	15	3	288*	13	1	70
Midden- en West Brabant	185	16	0	148	2	8	68
IJsselland	35	1	0	76	6	0	28
Brabant Zuid-Oost	50	2	0	22	2	0	45
Zuid-Holland-Zuid	53	4	0	29	0	0	37
Groningen	39	7	0	29	26	0	43
Kennemerland	40	9	19	40	5	0	30
Zeeland	42	5	0	25	2	1	37
Brabant-Noord	39	4	0	18	0	0	31
Limburg-Noord	15	0	2	44	1	1	27
Twente	26	1	1	29	9	3	23
Drenthe	37	0	0	19	16	0	34
Limburg-Zuid	15	2	2	33	0	1	33
Friesland	37	1	0	20	13	1	33
Noord-en Oost-Gelderland	30	4	0	11	0	1	34
Noord-Holland-Noord	21	4	16	25	0	0	22
Hollands Midden	18	2	0	7	0	0	32
Gooi en Vechtstreek	13	0	10	24	1	1	14
Flevoland	21	0	0	12	1	0	13
Haagland	19	5	0	15	0	0	4
Zaanstreek-Waterland	9	3	0	4	2	0	17
Gelderland-Zuid	10	1	0	6	2	0	3
Gelderland-Midden	16	2	0	1	3	1	0
Utrecht	14	3	0	6	0	1	0
KLPD	7	0	0	2	0	0	2
Totaal	1.161	113	53	1.143	110	23	859

* De verwachting is dat dit hoge aantal mede wordt veroorzaakt door het netwerk Roze in Blauw in Amsterdam. Hierdoor zou de meldingsbereidheid ten aanzien van deze discriminatiegrond zijn toegenomen.

Tabel 6 Aantal incidenten naar discriminatiegrond per regionale eenheid, indeling per 1 januari 2013 (n=3.292)

Regio	Ras	Godsdienst	Levens- overtuiging	Seksuele gerichtheid	Geslacht	Handicap	Antisemitisme
Den Haag	37	7	0	22	0	0	36
Midden-Nederland	48	3	10	42	2	2	27
Limburg	30	2	4	77	1	2	60
Oost-Brabant	89	6	0	40	2	0	76
Noord-Holland	70	16	35	69	7	0	69
Noord-Nederland	113	8	0	68	55	1	110
Oost-Nederland	117	9	1	123	20	5	88
Zeeland-West-Brabant	227	21	0	173	4	9	105
Amsterdam	138	15	3	288	13	1	70
Rotterdam	285	26	0	239	6	3	216
KLPD	7	0	0	2	0	0	2
Totaal	1.161	113	53	1.143	110	23	859

3.4 Inhoud incidenten verschillende discriminatiegronden

Incidenten waarbij de politie de discriminatiegrond ras registreert, zijn hoofdzakelijk incidenten waarbij mensen zich niet geaccepteerd voelen vanwege hun etnische of culturele achtergrond, of hierom zelfs worden beledigd of mishandeld. Een voorbeeld van een incident is een melding van iemand die zich gediscrimineerd voelt omdat het gezin bij alles wat ze doen wordt bespied door de burens. De melder heeft het gevoel dat ze niet worden geaccepteerd omdat ze een buitenlandse achtergrond hebben. Een ander voorbeeld is de volgende beschrijving in een zaaksformulier:

'Aangever zou per ongeluk tegen dochtertje van verdachte zijn opgelopen, waarna aangever door verdachte wordt mishandeld (slaan en stompen in gezicht). De verdachte zou ook gezegd hebben: 'Vieze, vuile Turk. Ik ga je slaan.'

Bij discriminatie op grond van godsdienst gaat het hoofdzakelijk om belediging van Moslims, maar ook Christenen worden wel eens gediscrimineerd (zie ook paragraaf 3.3). Een voorbeeld van discriminatie van Moslims is een burenruzie over de afscheiding van het erf/de tuinen. Een van de burens uitte daarbij beledigingen als *'alle moslimvrouwen zijn hoeren'*. Een ander voorbeeld van een registratie in een zaaksformulier is:

'Iemand zei tegen medewerkster servicecentrum: 'Ik ben moslim, jullie zijn stinkende christelijke varkens. Ik zal jullie naar een andere wereld sturen. Jullie zijn stinkende christelijke varkens, stinkende christelijke varkens. Ik zal iemand sturen, ik zal wraak nemen, ik zal iemand naar een andere wereld sturen.'

Discriminatie op grond van seksuele gerichtheid betreft vrijwel alleen discriminatie van homoseksuelen of discriminatoire opmerkingen over homoseksuelen. Dit laatste komt voor op straat, bijvoorbeeld als politiemedewerkers worden uitgescholden voor *'vieze homo's'*. Na lezing van dit type incidenten, blijkt vaak dat het hierbij gaat om woede uitbarstingen van personen die bekeurd worden of die door de politie aangehouden of aangesproken worden.

Er zijn ook discriminatie-incidenten geregistreerd met als discriminatiegrond seksuele gerichtheid waarbij sprake is van sociale uitsluiting. Zo bevat een van de zaaksformulieren een verhaal van een jongen die van zijn moeder zijn huis niet meer in mocht, omdat hij homoseksueel is.

Bij discriminatie op grond van geslacht zien we een grote verscheidenheid aan incidenten. Het gaat om het niet aannemen van mensen omdat zij man of vrouw zijn, zoals een man die niet is aangenomen als verpleger omdat hij een man is en vanwege zijn huidskleur.¹¹ Vrouwen worden regelmatig uitgemakt voor prostituee. Een specifiek voorbeeld van discriminatie van een transseksueel is dat deze stelselmatig werd gediscrimineerd door burens. Zo is er een haatmail bekend met teksten als:

*'I heard something from you from a friend of mine... you are a transgender woman... how disgusting you are... what the f*** ...people know you as an asshole...you dirty woman.'*

Discriminatie op grond van handicap is door de politie weinig geregistreerd. Het betreft voornamelijk beledigingen en/of bedreigingen. Zo is een incident bekend waarbij een jongen met de autismestoornis PDD-NOS door klasgenoten werd uitgescholden en als volgt werd bedreigd: 'ik ga je dood maken, k.. autist,'. Deze jongen werd vervolgens in de bus naar school in elkaar geslagen waardoor hij niet meer naar school durfde te gaan. Op advies van de school deed hij aangifte. Bij een ander incident werd iemand met het syndroom van down beledigd. De politie registreerde hierover het volgende.

*'Mongolide dochter van aangeefster is door buurman uitgemakt voor rotmongool. En aangeefster zelf voor vuile k**hoer.'*

Het aantal incidenten met als grond levensovertuiging is beperkt. Door de toevoeging van subcategorieën aan het zaaksformulier worden discriminatie-incidenten met als grond antisemitisme waarschijnlijk minder vaak geregistreerd onder de noemer 'levensovertuiging' dan in voorgaande jaren. Niettemin zijn er ook nu nog enkele antisemitische incidenten die, naast godsdienst of ras, (subcategorie Joods), door de politie ook onder discriminatie op grond van levensovertuiging worden geregistreerd. Ook incidenten waarbij de politie wordt uitgemakt voor racist worden soms -ten onrechte- geregistreerd onder 'levensovertuiging'. Een voorbeeld hiervan is:

'Dienstdoende politieman wordt bij een bekeurings situatie uitgescholden voor racist door een toeschouwer/vriend van verdachte. Kwam dreigend op verbalisant af.'

Een incident dat wel terecht is geregistreerd met grondslag levensovertuiging is een incident waarbij de melder de toegang tot een uitgaansgelegenheid werd geweigerd vanwege zijn tatoeages, die werden herkend als extreemrechtse tekens.

De discriminatie-incidenten met als discriminatiegrond antisemitisme kennen een grote diversiteit. Met de aantekening dat het lastig is de intentie van iemand te bepalen, lijkt er slechts in een beperkt deel van de incidenten sprake te zijn van intentioneel antisemitisme, zoals het beledigen van een joods persoon omdat deze een joodse achtergrond heeft of het bekladden van een synagoge met een hakenkruis. Veel vaker komt voor: het willekeurig ergens kladden van een hakenkruis of het woord jood gebruiken als scheldwoord (vgl. Tierolf e.a. 2013).

De analyses voor de POLDIS rapportage 2012 geven geen inzicht in de specifieke aard van de incidenten waarbij sprake is van de discriminatiegrond antisemitisme. Het is nog onduidelijk wat de context is, wie de slachtoffers zijn en wat de beweegredenen zijn van de verdachten of daders. Een nadere analyse van antisemitisme is zoals gezegd toegevoegd in bijlage 3.

Antisemitisme is in het nieuwe zaaksformulier geregistreerd onder zowel ras als godsdienst. Een voorbeeld van antisemitisme onder de hoofdcategorie ras is dat twee dames zonder reden worden uitgemakt voor k..joden. Een voorbeeld van antisemitisme dat door de politie onder godsdienst werd gerubriceerd betreft een aangifte van uitingen op het internet die de joodse godsdienst in een kwaad daglicht stellen.

11 Dit is een voorbeeld van een incident met meerdere discriminatiegronden.

‘Een man (aangever) is een soort welzijnswerker voor een andere man (verdachte). Als verdachte van aangever niet krijgt wat hij hebben wil (geld, verblijfplaats en slaapmiddelen), wordt hij boos op aangever. Hij beledigt hem vooral over zijn joodse achtergrond: ‘Mijn Duitse kameraden zullen je met plezier in een oven gooien zodat jij je bij de andere zes miljoen k..joden kan voegen.’’

Een duidelijk voorbeeld van antisemitisme is een incident waarbij rapporteurs van de politie melding maken van een man die meerdere malen de Hitlergroet brengt bij het joods Historisch Museum.

3.5 Subcategorieën discriminatiegronden

Het nieuwe zaaksformulier geeft een aantal subcategorieën bij de zes discriminatiegronden. Hierdoor is meer specifieke informatie over de incidenten beschikbaar dan via het oude zaaksformulier.¹² Gaat het bij godsdienst bijvoorbeeld om discriminatie van moslims of om discriminatie van christenen?

In deze paragraaf wordt het aantal incidenten per subcategorie beschreven. Startpunt daarbij is tabel 7 waarin de verdeling van de incidenten over de subcategorien is weergegeven. Omdat in het oude zaaksformulier geen subcategorien waren opgenomen is het niet mogelijk vergelijkingen te maken met eerdere jaren. Antisemitisme wordt in deze paragraaf niet besproken omdat die discriminatiegrond geen subcategorien kent.

Tabel 7 Discriminatiegronden naar subcategorie (per hoofdcategorie)

Hoofdcategorie	Subcategorien	Percentage incidenten binnen categorie	Aantal incidenten
Ras	Roma/Sinti	2%	10
	Autochtoon	5%	29
	Westerse allochtoon	9%	54
	Overig/onbekend	11%	71
	Niet-Westerse allochtoon	75%	476
Seksuele gerichtheid	Heteroseksualiteit	0%	1
	Homoseksualiteit	100%	1.011
Godsdienst	Hindoeïsme	5%	4
	Christendom	9%	7
	Islam	86%	70
Geslacht	Vrouw	30%	17
	Transseksueel	33%	19
	Man	35%	20
Handicap	Psychisch	50%	8
	Lichamelijk	50%	8
Levensovertuiging	Overig	100%	53

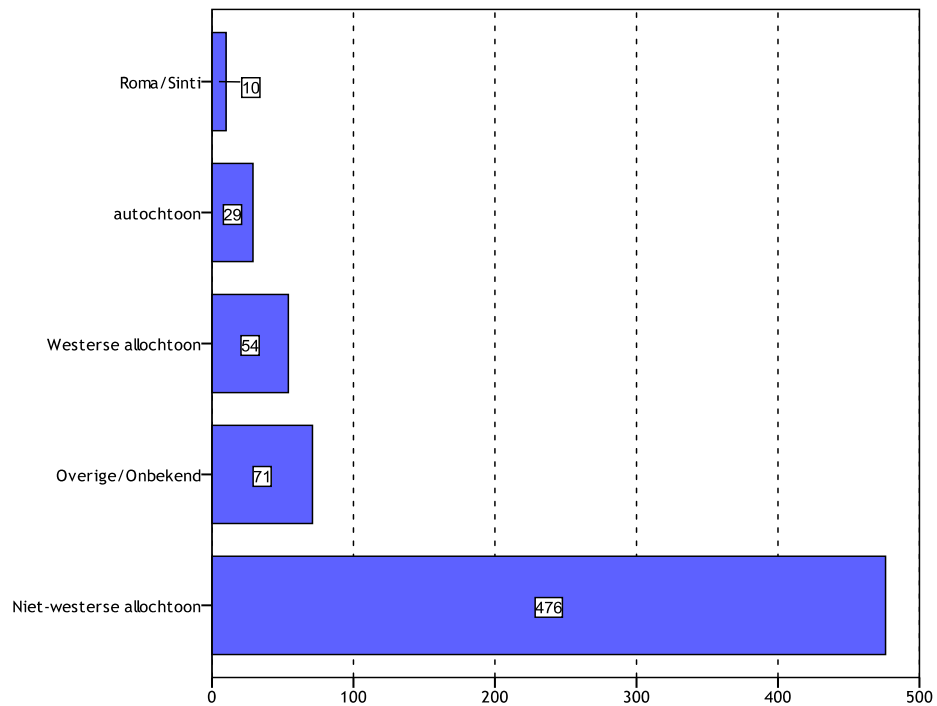
De meeste incidenten met als de discriminatiegrond ras waren gericht tegen mensen met een niet-westerse achtergrond (zie tabel 7 en figuur 4). Hieronder valt een groot aantal verschillende typen incidenten. Ter illustratie volgen twee voorbeelden van incidentbeschrijvingen.

‘Ze geeft door dat het meisje zeer onbeschoft was tegen de negroïde beveiligder. Ze noemde hem onder andere bosneger en zei dat hij terug moest naar waar hij vandaag kwam.’

‘Ik parkeerde mijn taxi op de taxistandplaats: De man riep naar ons: ‘Kom maar vechten ! Jullie zijn k..buitenlanders, jullie moeten allemaal terug naar je eigen land.’’

¹² Zie bijlage 2 voor een overzicht van de subcategorien.

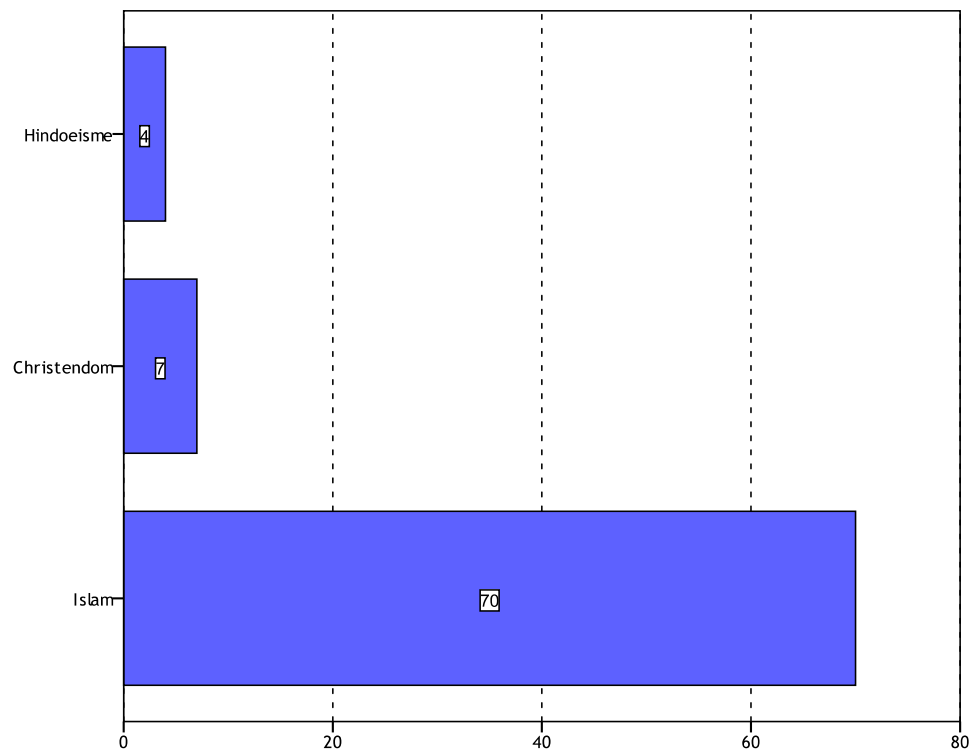
Figuur 4 Subcategorieën discriminatiegrond ras (N=636, bij 525 incidenten niet ingevuld)

Het aantal incidenten gericht tegen Oost-Europeanen is niet te achterhalen met de informatie in het zaaksformulier. Dit is geen aparte subcategorie.

De discriminatiegrond godsdienst vertegenwoordigt drie procent van de geregistreeerde incidenten. Bij 70 incidenten zijn mensen gediscrimineerd omdat zij moslim zijn, bij 6 incidenten omdat zij christen zijn en bij 4 incidenten was sprake van discriminatie op grond van hindoeïsme. Figuur 5 geeft dit weer.

Figuur 5 Subcategorieën Godsdienst (N=81, niet ingevuld bij 32 incidenten)

Zo goed als alle incidenten waarbij seksuele gerichtheid is geregistreerd als discriminatiegrond zijn gericht tegen homoseksuelen (man en vrouw). Slechts één van de 1.008 discriminatie-incidenten op grond van seksuele gerichtheid is door de politie geregistreerd als discriminatie vanwege heteroseksuele gerichtheid.

De discriminatiegrond geslacht beslaat amper 3 procent van het totaal aan discriminatie-incidenten: 17 keer vrouw, 19 keer transseksueel en 20 keer man. De volgende beschrijving is een voorbeeld van discriminatie van een man omdat hij man is:

‘man met donkere huidskleur solliciteert als verpleger en wordt afgewezen om zijn man zijn en zijn kleur.’

Achttien van de 3.292 discriminatie-incidenten zijn geregistreerd met als grondslag ‘handicap’. Er is geen verschil zichtbaar tussen de subcategorieën bij de grondslag handicap: 8 keer werd iemand gediscrimineerd van een psychische beperking en even zo vaak vanwege een lichamelijke beperking.

De 53 incidenten met de discriminatiegrond levensovertuiging staan allemaal in de subcategorie ‘overig’ genoteerd. Het zijn voor het overgrote deel scheldpartijen tegen mensen met een, naar het lijkt, extreemrechts gedachtegoed of uiterlijk. Termen die worden gebruikt zijn ‘nazi’, ‘fascisten’, ‘heil Hitler’ en ‘neonazi’s’. Bij enkele incidenten werden politiemedewerkers uitgemaakt voor racisten.

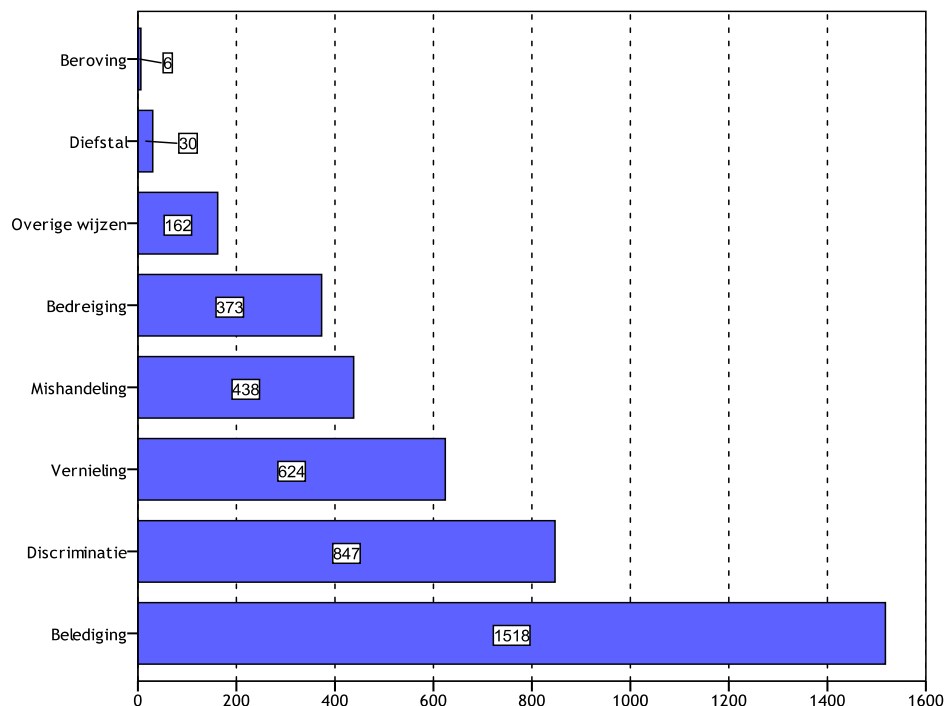
3.6 *Verschijningsvormen van discriminatie*

Deze paragraaf geeft een overzicht van de verschijningsvormen van discriminatie bij de incidenten die door de politie zijn geregistreerd. Daarbij worden de zeven verschijningsvormen gehanteerd zoals die in het nieuwe zaaksformulier zijn opgenomen (belediging, discriminatie, mishandeling, vernieling, bedreiging, beroving en diefstal). Deze dekken de vormen van discriminatie die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht.

De verschijningsvormen zijn in het nieuwe zaaksformulier vereenvoudigd in vergelijking met de voorgaande jaren. Twee categorieën zijn toegevoegd, ‘Discriminatie’ en ‘Diefstal’ en een aantal categorieën die in voorgaande jaren nog wel voorkwamen zijn verwijderd. Dit betreft ‘Rechts-extremistische tekens/teksten’, ‘Bekladding/bekrassing’, ‘Pesten’, ‘Openlijke geweldpleging’, ‘Weigering van toegang’ en ‘Inbraak’. Per incident kunnen meerdere verschijningsvormen worden geregistreerd, mede omdat het afhankelijk is van de inschatting van de aard van de incidenten door de politie.¹³ Bij de verschijningsvormen laten zij zich echter ook leiden door de incidentcodes in het politiedossier. Figuur 6 geeft de verschijningsvormen weer van de discriminatie-incidenten in 2012.

¹³ In totaal zijn door de politie voor de 3.292 incidenten 3.998 verschijningsvormen aangekruist.

Figuur 6 Aantal incidenten naar verschijningsvorm discriminatie (N=3.162, bij 130 incidenten niet ingevuld)

De verschijningsvorm van discriminatie die in 2012 het meest voorkwam in de zaaksformulieren is belediging (1.518 maal). Beroving (6) en diefstal (30) met een discriminatoir karakter komen zeer zelden voor en als hier al sprake van is, gaan ze vaak gepaard met andere verschijningsvormen.

Inhoud verschillende wijzen van discriminatie

Bij 'belediging' gaat het hoofdzakelijk om het uitschelden, al dan niet in het openbaar, van allochtone Nederlanders. Bij deze beledigende uitlatingen wordt bijvoorbeeld naar personen geroepen dat ze terug moeten naar 'hun eigen land'. Daarnaast is er bij een deel van de incidenten sprake van schelp-artijen tegen willekeurige personen. Zij worden vaak uitgemaakt voor '...homo' of '...jood'. Het kan in juridisch opzicht gaan om groepsbelediging (137c Sr of gewone belediging (266/267 Sr)).

Als de contactpersoon discriminatie de aard van het incident specifiek registreert als 'discriminatie' wordt gericht gescholden, vernield of uitgesloten. Weigering bij een horecagelegenheid bijvoorbeeld op basis van ras of seksuele geaardheid is een veelvoorkomend incident bij deze wijze. Hieronder enkele voorbeelden van beschrijvingen van incidenten die de politie bij dit type discriminatie heeft geregistreerd.

'Aangevers doen aangifte namens alle woonwagenbewoners in Nederland. Zij voelen zich gediscrimineerd door uitspraken van de burgemeester van [plaats]. Deze zou gezegd hebben: 'woonwagenkampen zijn vrijplaatsen voor criminaliteit.'

'Proces Verbaal binnengekomen van [politieregio], aangifte van discriminatie: aangever verklaart dat hij een woning wilde huren en op gesprek moest komen. Hij heeft de woning niet gekregen vanwege een kredietcheck. Aangever vindt het raar dat hij dan toch op gesprek moest komen en voelt zich gediscrimineerd. Hij omschrijft zichzelf als een 'neger met rastabaar'.'

'Aangeefster heeft aangifte gedaan van discriminatie. Door haar burens, waar zij problemen mee hebben, zijn zij en haar gezin uitgescholden voor vieze Turken.'

'Twee Marokkanen melden gediscrimineerd te worden omdat ze twee verschillende disco's / kroegen niet in mochten. (één van de) Uitbater(s) gaf aan dat ze mensen lastig vielen.'

Het onderscheid tussen belediging en discriminatie is soms onduidelijk. De politie registreert scheldpartijen met een discriminatoir karakter soms onder belediging en soms onder discriminatie.

'Mishandeling' is een ander delict dat een discriminatoir karakter kan hebben. Het gaat hierbij om fysiek geweld, zoals 'slechts' een klap, maar ook om vechtpartijen of zelfs stelselmatige mishandeling. In juridisch opzicht kan dit fysieke geweld verschillend gekwalificeerd worden (vb. mishandeling, openlijke geweldpleging, poging doodslag). Lezing van dit type incidenten laat meestal zien dat niet de mishandeling zelf discriminatoir is, maar wel de scheldpartijen die met de mishandeling gepaard gaan. Als de mishandeling een discriminatoir aspect heeft, en dat kan worden bewezen, kan bij een eventuele vervolging de strafeis worden verhoogd. Gronden die hierbij vaak voorkomen zijn wederom seksuele gerichtheid en ras.

Bij 'Vernieling' met een discriminatoir aspect is de discriminatoire handeling of uiting vaak gericht tegen een groep en niet tegen een specifiek persoon. Te denken valt aan hakenkruizen op openbare plekken of de woorden 'jood' en 'homo' op willekeurige plekken geschreven of geklad. Het komt ook voor dat het huis van mensen met een bepaalde achtergrond of seksuele gerichtheid is bekogeld met eieren of stenen.

'Bedreiging' met een discriminatoir aspect zijn vaak doodsb bedreigingen of dreigementen van mishandeling van een persoon of familie. Vooral mensen met een homoseksuele gerichtheid en allochtone Nederlanders ervaren veel bedreiging met een discriminatoir aspect.

'Diefstal' en 'Beroving' met een discriminatoir aspect komen in de registraties zelden voor. Meestal gaat het gepaard met een andere verschijningsvorm van discriminatie, zoals in onderstaande beschrijving.

'Man wordt met vriend door groepje jongens mishandeld, nadat verdachten getracht hadden de aangever van zijn tas te beroven. Verdachten roepen daarbij: 'Homo's, homo's, Waarom zijn jullie zo. Jullie zijn homo's.'

Verschijningsvormen naar politieregio

In bijna alle regio's is belediging de meest voorkomende verschijningsvorm van discriminatie (zie tabel 8). In Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland zijn daarentegen meer incidenten geregistreerd waarbij sprake is van 'mishandeling'. Daarnaast zijn er in de regio Amsterdam-Amstelland relatief meer incidenten geregistreerd onder de verschijningsvorm 'discriminatie'. Dit heeft waarschijnlijk te maken het feit dat in de regio Amsterdam-Amstelland meer aandacht wordt besteed aan de duiding van de incidenten dan in de andere regio's. In Rotterdam-Rijnmond zijn de discriminatie-incidenten vaker beledigingen dan in de andere regio's. Een mogelijke verklaring hiervoor is het relatief hoge aantal beledigingen van ambtenaren in functie in deze regio (zie paragraaf 3.6).

Tabel 8 Aantal incidenten naar verschijningsvorm van discriminatie per regio (n=3.153 incidenten, niet ingevuld bij 130 incidenten).

Regio	Belediging	Discriminatie	Mishandeling	Vernieling	Bedreiging	Diefstal	Beroving	Overig
Rotterdam-Rijnmond	419	18	46	62	62	0	0	0
Amsterdam-Amstelland	70	125	85	51	0	16	0	63
Midden- en West-Brabant	201	76	70	66	71	7	2	8
IJsselland	96	29	25	32	28	1	2	1
Brabant Zuid-Oost	37	32	26	28	0	0	0	32
Zuid-Holland-Zuid	40	31	14	21	14	0	0	0
Twente	86	34	11	20	20	0	0	1
Groningen	66	71	10	44	5	1	0	0
Kennemerland	58	19	18	16	19	0	0	20
Zeeland	68	10	10	24	18	0	0	5
Zaanstreek-Waterland	13	12	38	24	14	0	0	0
Brabant-Noord	11	11	11	33	11	1	0	14
Limburg-Zuid	38	5	7	28	14	0	0	9
Limburg-Noord	45	3	10	15	10	0	1	3
Drenthe	42	60	6	23	12	3	0	1
Friesland	50	55	7	39	11	0	0	0
Noord- en Oost-Gelderland	47	74	9	28	19	1	0	0
Noord-Holland-Noord	42	66	5	12	5	0	0	0
Gooi en Vechtstreek	27	18	12	7	24	0	0	0
Hollands Midden	6	13	2	30	3	0	0	1
Flevoland	18	17	4	15	4	0	1	2
Haaglanden	15	13	3	5	5	0	0	0
Gelderland-Zuid	2	25	3	0	0	0	0	0
Gelderland-Midden	9	17	0	0	2	0	0	0
Utrecht	6	12	3	1	1	0	0	1
KLPD	6	1	3	0	1	0	0	1
Totaal	1.518	847	438	624	373	30	6	162

Tabel 9 toont ter aanvulling het aantal incidenten naar wijze van discriminatie verdeeld over de poli-
tieregio's zoals die sinds 1 januari 2013 zijn ingedeeld.

Tabel 9 Aantal incidenten naar verschijningsvorm per regionale eenheid, indeling per 1 januari 2013 (n=3.292)

Regio	Belediging	Discriminatie	Mishandeling	Vernieling	Bedreiging	Diefstal	Beroving	Overig
Den Haag	21	26	5	35	8	0	0	1
Midden-Nederland	51	47	19	23	29	0	1	3
Limburg	83	8	17	43	24	0	1	12
Oost-Brabant	48	43	37	61	11	1	0	46
Noord-Nederland	158	186	23	106	28	4	0	1
Noord-Holland	113	97	61	52	38	0	0	20
Oost-Nederland	240	179	48	80	69	2	2	2
Amsterdam	70	125	85	51	0	16	0	63
Zeeland-West-Brabant	269	86	80	90	89	7	2	13
Rotterdam	459	49	60	83	76	0	0	0
KLPD	6	1	3	0	1	0	0	1
Totaal	1.518	847	438	624	373	30	6	162

Verschijningsvormen per discriminatiegrond

Er zijn enkele verschillen in de verschijningsvorm van discriminatie bij de uiteenlopende discriminatiegronden (zie tabel 10). Bij discriminatie op grond van geslacht (en seksuele gerichtheid) gaat het relatief vaak om beledigingen. Discriminatie komt relatief gezien het meest voor bij de discriminatiegrond handicap (36%). Mogelijkerwijs wordt deze groep vaker onrechtvaardig behandeld, bijvoorbeeld buitengesloten, dan anderen. Vernieling komt opvallend vaak voor bij Antisemitisme: bijna de helft van de incidenten met deze discriminatiegrond. Veel van deze incidenten zijn bekladdingen met hakenkruizen. Het is meestal echter de vraag of hier een antisemitisch gedachtegoed aan ten grondslag ligt, of dat het een vorm van baldadigheid is. De uitgevoerde verdiepingsslag (zie bijlage 3) geeft daarover meer duidelijkheid.

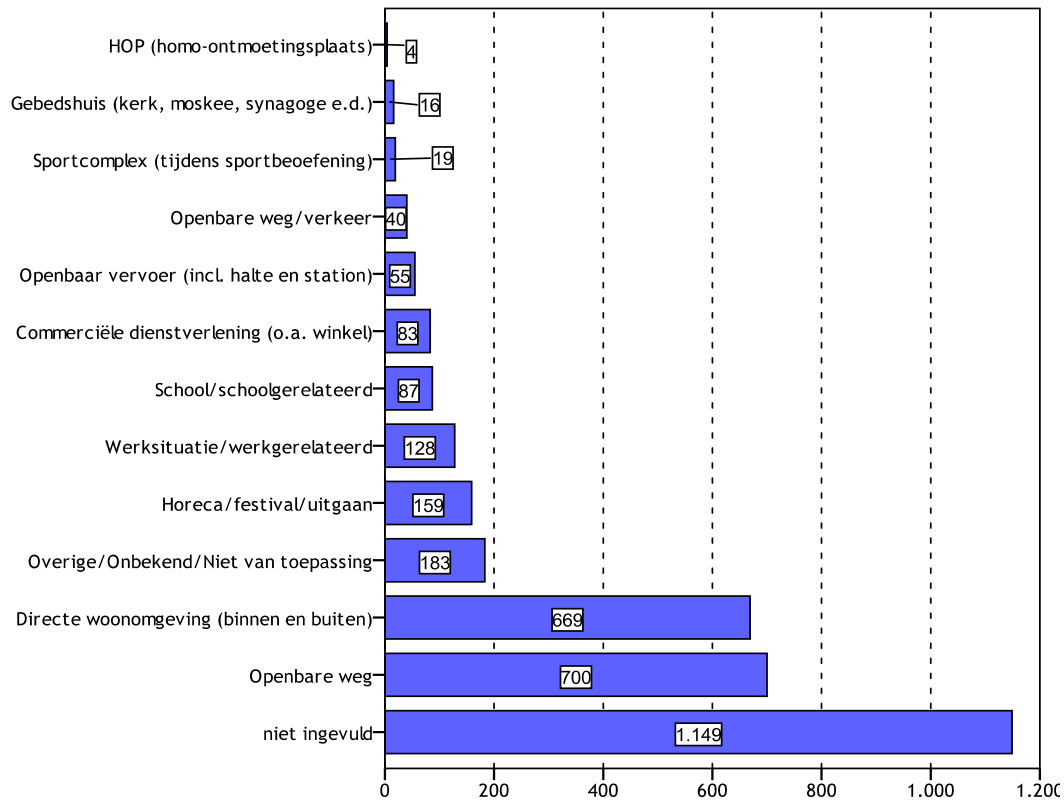
Tabel 10 Verschijningsvormen naar discriminatiegronden (N=3025 incidenten)

	Belediging	Discriminatie	Mishandeling	Vernieling	Bedreiging	Diefstal	Beroving	Overige
Ras	580	465	200	77	171	2	0	44
Godsdienst	42	47	11	18	23	0	0	4
Levensovertuiging	20	21	3	20	6	0	0	3
Seksuele gerichtheid	626	225	178	106	124	20	4	76
Geslacht	76	68	13	8	14	0	0	3
Handicap	10	12	3	1	6	0	0	1
Antisemitisme	290	132	21	437	53	7	2	32

3.7 Locatie incidenten

Het nieuwe zaaksformulier vraagt ook specifiek naar de locatie van een incident. Bij ongeveer twee derde (2.134) van de incidenten is deze bekend. In het oude zaaksformulier werd hier niet specifiek naar gevraagd, dus een vergelijking met eerdere jaren is niet mogelijk. De contactpersonen discrimina- tie kunnen in het nieuwe zaaksformulier kiezen uit twaalf specifieke locaties (zie figuur 7 en tabel 11).

Figuur 7 Incidenten naar locatie (N=2.143, bij 1149 niet ingevuld)

Tabel 11 Incidenten naar locatie (N=2.143, bij 1149 niet ingevuld)

	Aantal	Percentage
HOP (homo-ontmoetingsplaats)	4	0
Gebedshuis (kerk, moskee, synagoge e.d.)	16	1
Sportcomplex (tijdens of in relatie tot sportbeoefening)	19	1
Verkeer	40	2
Openbaar vervoer (incl. halte en station)	55	3
Commerciële dienstverlening (o.a. winkel)	83	4
School/schoolgerelateerd	87	4
Werksituatie/werkgerelateerd	128	6
Horeca/festival/uitgaan	159	7
Overige/Onbekend/Niet van toepassing	183	9
Directe woonomgeving (binnen en buiten)	669	31
Openbare weg	700	33
Totaal	2.143	

De hoofdmoot van de bekend geworden discriminatie-incidenten vindt plaats op de openbare weg (33%) en in de directe woonomgeving van mensen (31%). Op deze locaties is vooral sprake van beledigingen met een discriminatoir karakter. Op andere plekken komen meer specifieke verschijningsvormen van discriminatie voor. In de horeca en in de commerciële dienstverlening lijkt bijvoorbeeld meer uitsluiting/ongelijke behandeling (discriminatie) op grond van ras plaats te vinden dan op andere locaties.

Specifieke incidenten

Bovenstaande informatie roept een veelheid aan specifieke vragen op. Hiervan lichten we er hieronder vier uit. Ten eerste is het de vraag wat de incidenten op de scholen precies zijn. Het betreft op die plek vooral incidenten in het voortgezet onderwijs, waarbij meestal sprake is van discriminatoire pesterijen, al dan niet online. Leerlingen worden gedurende een langere periode uitgescholden vanwege hun ras (ook huidskleur) of op grond van seksuele gerichtheid (homoseksualiteit), ook als zij geen homoseksueel zijn. Bij één incident is sprake van discriminatie door een leerkracht. Deze noemt een leerling met een donkere huidskleur steeds ‘Zwarte Piet’. Andere discriminatie-incidenten die veel voorkomen rondom onderwijsinstellingen zijn bekladdingen van de schoolgebouwen. Het geringe aantal incidenten roept de vraag op hoe het gesteld is met de meldings- en aangiftebereid onder de jeugd.

De achttien incidenten die plaatsvinden rondom sportcomplexen zijn onder te verdelen in drie subcategorieën: discriminerende beledigingen op grond van ras en seksuele gerichtheid tijdens sportwedstrijden (hoofdzakelijk in het amateurvoetbal), bekladdingen van sportcomplexen en racistische (en antisemitische) spreekwoorden in stadions tijdens voetbalwedstrijden (4 incidenten).

Discriminatie op de arbeidsmarkt kan voorkomen bij bijvoorbeeld uitzendbureaus. Voor zover te overzien is van dit type discriminatie geen melding gemaakt bij de politie, of zijn dergelijke incidenten in ieder geval niet, of niet specifiek, geregistreerd in het zaaksformulier.

Internet, ten slotte, is in het zaaksformulier niet opgenomen als mogelijke locatie. Hierover is een aparte vraag gesteld. 44 van de 3.292 geregistreerde incidenten vonden plaats op internet. Dit een relatief laag aantal in vergelijking met de 1.033 discriminatie-incidenten op het internet die in 2012 bij het MDI (Meldpunt Discriminatie Internet) zijn binnengekomen (MDI, 2013). Het MDI adviseert melders in bepaalde gevallen de incidenten ook te melden bij de politie, maar de meldingsbereidheid van dit type incidenten blijkt nog relatief laag te zijn. Bijna alle door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten op het internet zijn beledigingen en/of bedreigingen. Enkele registraties betreffen meldingen van algemene leuzen op het internet, zoals: ‘Moslims haten, het kan in [naam stad].’.

3.8 *Achtergrond kenmerken van daders en slachtoffers*

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de sekse en het land van herkomst van de daders en slachtoffers van de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten (zie tabel 12 tot en met 15). Met de term dader bedoelen we hier de vastgestelde daders, de vermeende daders en de verdachten.

Tabel 12 Geboorteland (vermeende) daders, bij 780 incidenten niet ingevuld

	Aantal	Percentage
Nederland	1.233	49
Onbekend	1.025	41
Overige niet westers	99	4
Marokko	56	2
Antillen	34	1
Turkije	26	1
Suriname	19	1
Westers	20	1
Totaal	2.512	100

Tabel 13 Sekse (vermeende) daders, bij 732 incidenten niet ingevuld

	Aantal	Percentage
Man	1.595	62
Onbekend	672	26
Vrouw	244	10
Beiden ²	49	2
Totaal	2.560	

Tabel 14 Geboorteland (vermeende) slachtoffers, bij 795 incidenten niet ingevuld

	Aantal	Percentage
Nederland	1.161	47
Onbekend	683	28
Overige niet westers	340	14
Turkije	90	4
Marokko	83	3
Westers	52	2
Suriname	48	2
Antillen	37	2
Totaal	2.497	

Tabel 15 Sekse (vermeende) slachtoffers

	Aantal	Percentage
Man	1.418	56
Onbekend	605	24
Vrouw	482	19
Beiden ³	12	1
Transseksueel	5	0
Totaal	2.513	

De gegevens over het geboorteland van de daders en slachtoffers laten geen opvallende zaken zien. En net als in voorgaande jaren zijn mannen vaker dan vrouwen betrokken bij discriminatie-incidenten, zowel als dader als in de hoedanigheid van slachtoffer. De verhoudingen zijn ook ongeveer gelijk (Tierolf & Hermens, 2012). Over de leeftijd van daders en slachtoffers geeft het zaaksoverzicht geen informatie.

3.9 Discriminatie tegen ambtenaren in functie

Er zijn verschillende soorten ambtenaren in functie. In de incidenten die zijn geregistreerd gaat het echter voornamelijk om politie ambtenaren. En dan ook nog specifiek om die ambtenaren die de bevoegdheid hebben om discriminatie-incidenten te schrijven. Buitengewoon Opsporingsambtenaren (boa's), zoals jachttopzieners, parkeercontroleurs, milieuambtenaren, conducteurs, viscontroleurs en sociaal rechercheurs mogen dit niet en moeten hierbij altijd een andere politie ambtenaar inschakelen.

De incidenten die hier worden besproken zijn daarom hoofdzakelijk discriminatie-incidenten tegen agenten. De verwachting is echter dat discriminatoire uitingen tegen boa's net zo vaak voorkomen, maar minder worden gemeld en geregistreerd.

Politieagenten hebben tijdens hun diensten veelvuldig last van scheldkanonnades en lastige arrestanten, waarbij zij vaak worden uitgemaakt voor homo, jood of nazi. Dit type incidenten komt niet in alle regio's even vaak voor (zie tabel 16). In Rotterdam-Rijnmond zijn relatief veel discriminatie-incidenten tegen ambtenaren in functie. In andere regio's zijn er duidelijk minder, maar is het aantal discriminatie-incidenten tegen ambtenaren in functie wel toegenomen ten opzichte van 2011. In Amsterdam-Amstelland en Brabant Zuid-Oost is een opvallende afname van het aantal discriminatie-incidenten tegen ambtenaren in functie.

Tabel 16 Aantal incidenten tegen ambtenaren in functie

	2011	2012	Toe- of afname
Gelderland-Zuid	0	0	0
Utrecht	0	0	0
Haaglanden	3	1	-2
Noord- en Oost-Gelderland	2	1	-1
Hollands Midden	29	3	-26
KLPD	0	3	+3
Friesland	5	9	+4
Amsterdam-Amstelland	56	8	-48
Brabant-Noord	12	10	-2
Zaanstreek-Waterland	3	10	+7
Drenthe	4	11	+7
Flevoland	1	11	+10
Gooi en Vechtstreek	1	18	+17
Brabant Zuid-Oost	116	19	-97
Gelderland-Midden	0	21	+21
Limburg-Zuid	3	21	+18
Noord-Holland-Noord	43	21	-22
Groningen	7	22	+15
Limburg-Noord	4	25	+21
Zuid-Holland-Zuid	8	27	+19
Midden- en West-Brabant	2	32	+30
Twente	7	32	+25
Zeeland	29	32	+3
Kennemerland	10	33	+23
IJsselland	41	54	+13
Rotterdam-Rijnmond	114	157	+43
Totaal	500	581	+79

Zeven van de tien discriminatie-incidenten jegens ambtenaren in functie zijn beledigingen, voornamelijk op grond van seksuele gerichtheid, antisemitisme of ras (zie tabel 17 en 18). Dit betekent dat bij scheldpartijen tegen agenten de termen ‘homo’ en ‘jood’ veel worden gebruikt en dat agenten met donkere huidskleur hier vaak om worden beledigd.

Tabel 17 Discriminatiegronden bij incidenten tegen ambtenaren in functie (N=551 incidenten, bij 30 incidenten niet ingevuld)

	Aantal	Percentage
Seksuele Gerichtheid	257	47
Antisemitisme	156	28%
Ras	147	27
Geslacht	26	5
Levensovertuiging	14	3
Godsdienst	10	2
Handicap	2	0
Totaal	612*	

* Meerdere discriminatiegronden per incident zijn mogelijk

Tabel 18 Wijze van discriminatie bij incidenten tegen ambtenaren in functie (N=574 incidenten, bij 7 incidenten niet ingevuld)

	Aantal	Percentage
Belediging	502	88%
Discriminatie	107	19%
Mishandeling	24	4%
Vernieling	18	3%
Bedreiging	65	12%
Diefstal	1	0%
Beroving	0	0%
Overige wijzen	5	1%
Totaal	723*	100%

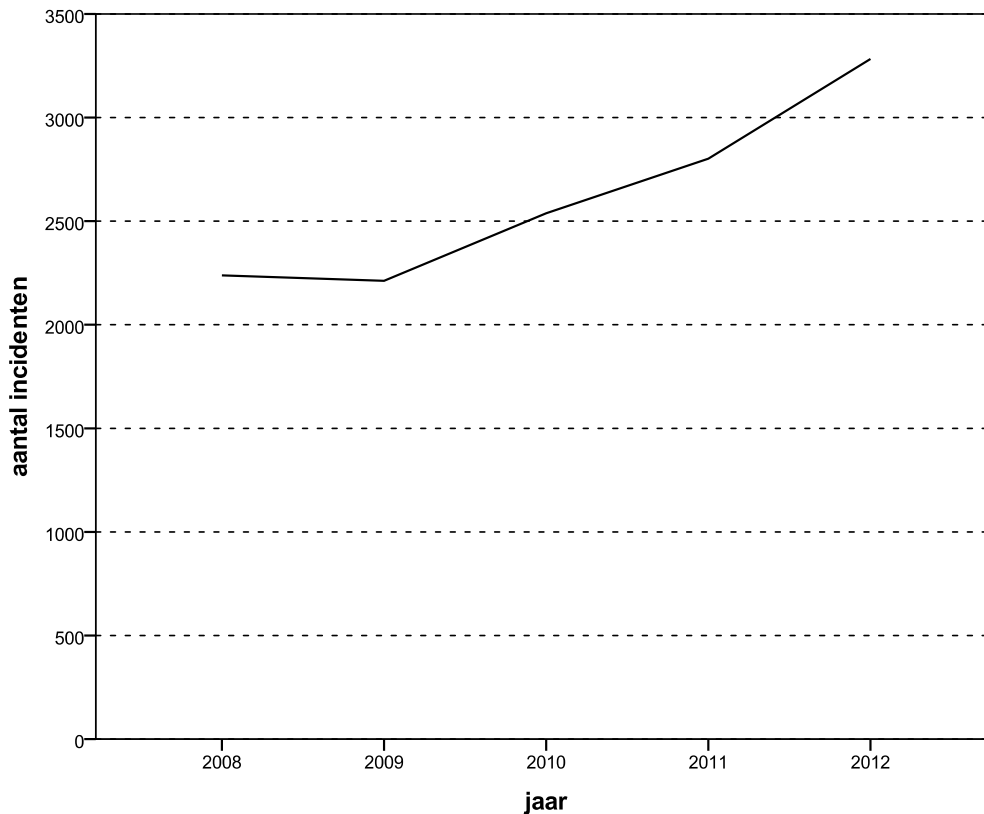
* Meerdere verschijningsvormen van discriminatie per incident mogelijk

4 *Vergelijking van de gegevens met voorgaande jaren*

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene trends in de POLDIS gegevens over de jaren 2008-2012. Trends over meer specifieke informatie, zoals de achtergrond van de daders en slachtoffers of het aantal incidenten tegen ambtenaren in functie, zijn in hoofdstuk 3 al aan bod gekomen.

Figuur 8 toont de trend in het aantal door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten per jaar. Dit is de afgelopen jaren duidelijk toegenomen. Het is lastig vast te stellen of dit duidt op een daadwerkelijke toename van discriminatie in de samenleving, of dat dit wordt veroorzaakt door een verbetering in het registratieproces, bijvoorbeeld door het vernieuwde zaaksformulier. Daarnaast is er de afgelopen jaren meer politieke aandacht voor de meldingsbereidheid van discriminatie (zie hoofdstuk 2).

Figuur 8 Aantal discriminatie-incidenten per jaar

Ontwikkeling aantal incidenten per regio

Tabel 19 toont voor de jaren 2008 tot en met 2012 per politieregio het aantal geregistreerde discriminatie-incidenten per jaar. In de meeste regio's is het aantal geregistreerde incidenten ongeveer gelijk gebleven, maar in enkele regio's is het aantal geregistreerde incidenten sterk toegenomen (Rotterdam-Rijnmond, Midden- en West-Brabant, Twente, Kennemerland en Zaanstreek-Waterland), of afgenomen (Noord-Holland-Noord en Brabant Zuid-Oost). De verklaring voor een sterke toe- of afname zal per regio verschillen. De verwachting is dat deze hoofdzakelijk te maken hebben met zaken als prioriteit voor het thema en bevordering van de meldingsbereidheid bij discriminatie.

Tabel 19 Aantal discriminatie-incidenten in de jaren 2008 tot en met 2012 naar regio

Politieregio	2008	2009	2010	2011	2012
KLPD	11	3	-	7	11
Utrecht	61	71	34	29	21
Gelderland-Midden	18	22	18	15	21
Gelderland-Zuid	133	27	15	23	29
Haaglanden	41	53	19	30	37
Flevoland	24	66	65	76	49
Hollands Midden	48	25	20	84	54
Gooi en Vechtstreek	10	29	22	23	56
Noord-Holland-Noord	131	26	138	153	72
Noord- en Oost-Gelderland	71	105	99	75	75
Friesland	27	23	45	74	88
Drenthe	0	12	37	46	84
Limburg-Noord	175	148	120	80	89
Brabant-Noord	17	93	63	99	92
Limburg-Zuid	192	195	129	77	93
Zaanstreek-Waterland	102	48	-	49	98
Zeeland	78	201	125	109	105
Kennemerland	91	24	92	43	106
Groningen	23	35	58	86	110
Twente	167	123	113	76	113
Zuid-Holland-Zuid	159	98	105	86	117
Brabant Zuid-Oost	47	55	100	343	119
IJsselland	127	110	106	142	140
Midden- en West-Brabant	45	66	84	107	398
Amsterdam-Amstelland*	354	269	476	588	506
Rotterdam-Rijnmond	86	285	455	282	609
Totaal	2.238	2.212	2.538	2.802	3.292

* De cijfers die deze eenheid naar buiten brengt komen niet overeen met onze cijfers in POLDIS. Dat heeft te maken met een andere wijze van analyseren en definiëren.

4.1 Trends discriminatiegronden

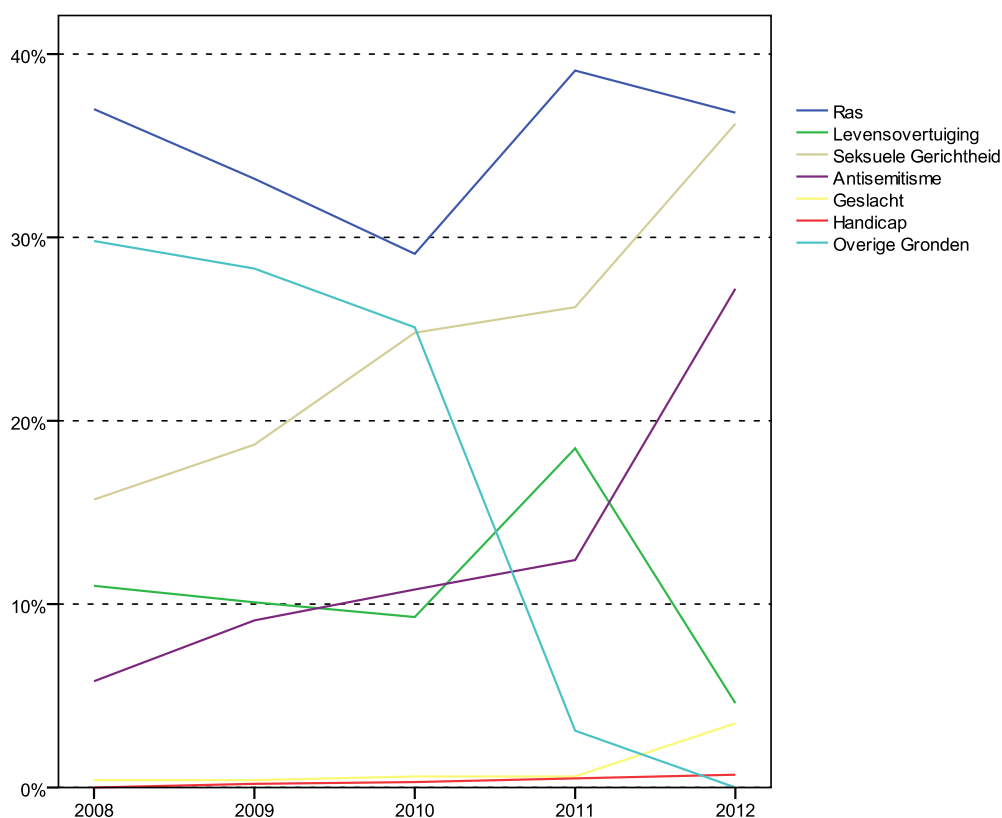
Tabel 20 en figuur 9 laten zien dat het aantal discriminatie-incidenten met de discriminatiegronden seksuele gerichtheid en antisemitisme sterk zijn toegenomen. Het aantal incidenten met als discriminatiegrond levensovertuiging laat juist een enorme daling zien. Deze daling en de toename in het aantal antisemitische incidenten wordt waarschijnlijk hoofdzakelijk veroorzaakt door veranderingen in de wijze van registratie (zie hoofdstuk 3). De stijging van de grond seksuele gerichtheid lijkt verklaard te worden door een feitelijke toename en de verhoogde meldingsbereidheid.

Tabel 20 Trends aantal incidenten naar discriminatiegrond

	Ras	Godsdienst en levensover- tuiging*	Seksuele Gerichtheid	Geslacht	Handicap	Anti-semitisme	Overige Gronden
2008	898	270	380	9	0	141	723
2009	762	231	428	10	5	209	649
2010	774	247	660	17	7	286	668
2011	929	440	622	15	13	293	74
2012	1.161	146	1.143	110	23	859	0

* Godsdienst en levensovertuiging zijn samengevoegd omdat dit ook in 2011 is gebeurd. Daarnaast is levensovertuiging een aanvulling op de grond godsdienst.

Figuur 9 Percentage incidenten naar discriminatiegrond over de jaren heen

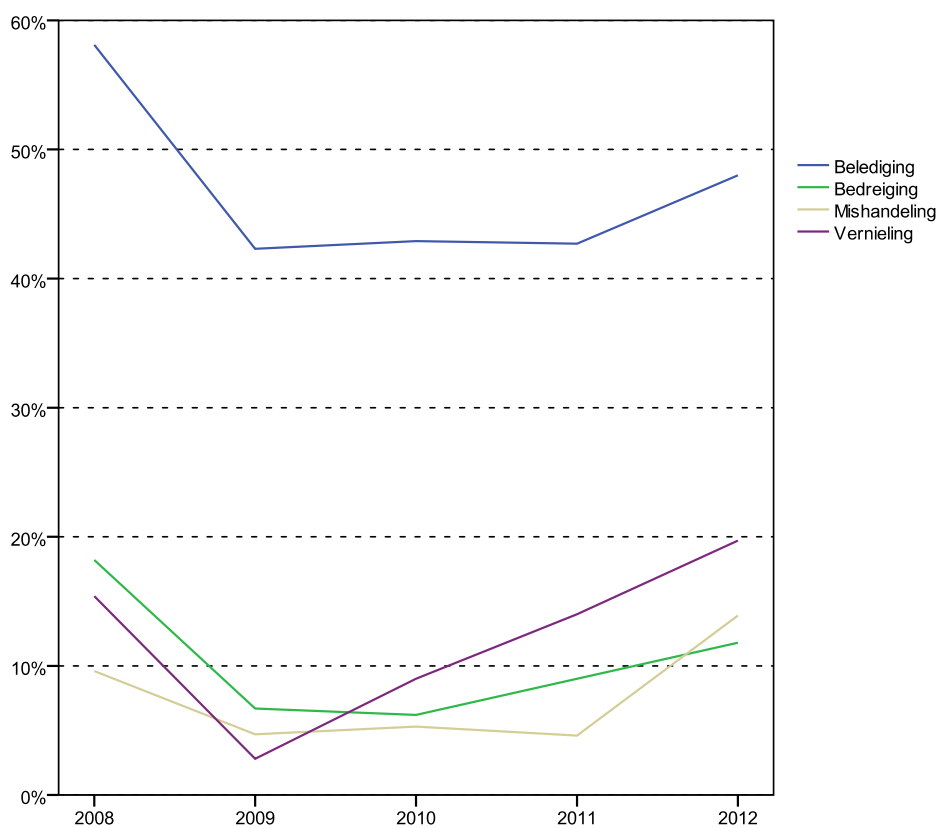
4.2 Verschijningsvormen discriminatie

In deze paragraaf presenteren we in tabel 21 en figuur 10 de trends in de verschijningsvormen van discriminatie tussen 2008 en 2012. In de figuur met de trends zijn de 847 incidenten die door de politie zijn geregistreerd onder de verschijningsvorm discriminatie niet weergegevens, omdat zij in eerdere jaren deze verschijningsvorm niet konden aankruisen in het zaaksformulier.

Tabel 21 Trends aantal incidenten naar verschijningsvorm van discriminatie

	Belediging	Discriminatie	Vernieling	Mishandeling	Bedreiging	Beroving	Diefstal	Overige
2008	1.367	0	126	226	429	0	0	230
2009	1.282	0	86	141	204	0	7	80
2010	1.485	0	31	184	215	6	4	78
2011	1.717	0	564	186	365	2	5	80
2012	1.518	847	624	438	373	6	30	162

Figuur 10 Percentage verschijningsvorm van discriminatie over de jaren heen (vier meest voorkomende verschijningsvormen)

5 *Conclusies en duiding bevindingen*

In deze POLDIS-rapportage is aan de hand van door de politie per regio verzamelde gegevens over discriminatie-incidenten het criminaliteitsbeeld discriminatie weergegeven. De politie registreert gegevens over discriminatie-incidenten op basis van een landelijk uniform zaaksformulier. De registratie in de eenheden geeft grote verschillen weer en blijft daarmee aandacht verdienen. Dit zal zorgen voor meer validiteit van de gegevens en voor een landelijke beeld en onderlinge vergelijkbaarheid.

In dit hoofdstuk bespreken we allereerst puntsgewijs de conclusies die voortkomen uit de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten. Vervolgens gaan we over tot het duiden van de bevindingen en trends - voor zover dat mogelijk is. Hierbij komen verklaringen aan bod, aan de hand van het nieuwe zaaksformulier, evenals de ambtsinstructie, de Aanwijzing discriminatie.

Het is belangrijk om te realiseren dat het in deze rapportage gaat om de door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten. Dit kan geen volledig beeld geven over de daadwerkelijke stand van zaken met discriminatie in Nederland. Dit komt onder meer omdat we in Nederland kampen met het probleem van onderrapportage: naar schatting wordt slechts van 5 procent van alle discriminatie-incidenten melding gemaakt bij de politie.

5.1 *Algemene bevindingen*

- Het totale aantal door de politie geregistreerde discriminatie-incidenten over 2012 is 3.292 incidenten. In vergelijking met 2011 is dit een stijging van 490 incidenten, ofwel een toename van ruim 17 procent. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de stijgende trend uit de voorgaande jaren zich voortzet. De verklaring voor deze trend is echter niet geheel eenduidig. Er is een duidelijke relatie tussen de aandacht die een regio besteedt aan registratie en de verhoging van de aangifte/meldingsbereidheid en het aantal incidenten. Daarbij lijken de inspanningen bij de politie om de aangifte- en meldingsbereid te verhogen, de eerste vruchten af te werpen.
- Ook in 2012 zijn er nog grote verschillen tussen regiokorpsen te signaleren. Dit geldt voor het aantal incidenten in het algemeen maar ook voor de meer specifieke kenmerken van de incidenten, zoals verschijningsvormen en discriminatiegronden. Wat opvalt is dat in de regio's Rotterdam-Rijnmond en Midden- en West Brabant een sterke toename is in het aantal geregistreerde discriminatie-incidenten. Deze toename kan verklaard worden door de extra capaciteit die deze regio's hebben vrijgemaakt voor registratie.
- De discriminatiegronden Ras en Seksuele gerichtheid komen, evenals in voorgaande jaren, veruit het meeste voor in 2012. De stijging van de grond seksuele gerichtheid lijkt het gevolg van een feitelijke toename van incidenten en de verhoogde meldingsbereidheid.
- Het aantal geregistreerde incidenten van antisemitisme neemt in 2012 ten opzichte van eerdere jaren sterk toe. Een belangrijke oorzaak hiervoor ligt in het nieuwe zaaksformulier waarin veel preciezer op antisemitisme kan worden ingezoomd. Eerst werden vaak de algemene termen geloofsovertuiging of godsdienst of ras gebruikt voor mensen van joodse herkomst of geloofsovertuiging. Discriminatie op grond van ras is in driekwart van de gevallen gericht op niet-westerse allochtonen.
- De stijging bij de discriminatiegrond antisemitisme was aanleiding voor een verdere verdieping. Het aantal antisemitische incidenten is hoog, maar het is de vraag wat deze incidenten nu precies inhouden. Gaat het om antisemitisme of is er ook veel sprake van het lukraak bekladden van plekken met hakenkruizen en het beledigen met de term jood, alsof het een gebruikelijk scheldwoord is? Bevindingen van Tierolf e.a. (2013) wijzen op het laatste. Maar ook dan blijft de vraag wat die incidenten exact inhouden en wat het antisemitisme precies is.

- Bij bijna de helft van de incidenten (48%) is sprake van belediging. Hiermee is dit verreweg de meest voorkomende verschijningsvorm van discriminatie. Ook vernieling (ruim 600 keer), mishandeling (ruim 400 keer) en bedreiging (ruim 400 keer) komen relatief vaak voor bij discriminatie-incidenten.
- De openbare weg en de directe woonomgeving zijn de locaties waar discriminatie het meest voor lijkt te komen. Het is echter de vraag of dit volledig betrouwbaar is. Van jeugdigen is bekend dat onder hen een lage meldingsbereidheid van discriminatie is, wat een verklaring kan zijn voor het lage aantal geregistreerde discriminatie-incidenten rondom scholen en sportcomplexen. Een derde van de jongeren heeft namelijk wel eens discriminatie ervaren, zo blijkt uit ander onderzoek in de regio Utrecht. Twee van de tien jongeren in deze regio ervaart wel eens discriminatie op school en een van de tien jongeren die op een sportvereniging zit ervaart daar wel eens discriminatie (Gielen, Van Wonderen & Hermens, 2012). Wat de aard - grond en verschijningsvorm - van deze discriminatie is, is vooralsnog onduidelijk.

5.2 *Duiding resultaten*

Volgens de politieregio Amsterdam is er onvoldoende aandacht voor het *dark number* rond discriminatie. Het feit dat de gegevens in POLDIS slechts het topje van de ijsberg zijn, verdient meer aandacht. Zo is uit onderzoek van de gemeente Amsterdam in 2011 gebleken dat slechts 5% van de slachtoffers van discriminatie een melding doet bij een officiële organisatie zoals politie, Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam of het College voor de Rechten van de Mens.

Daarnaast blijft de kwaliteit van de aangeleverde incidenten een lastig item. De BVH-registraties worden verwerkt in de zaaksformulieren nadat ze in veel gevallen een eerste kwaliteitscontrole zijn gepasseerd. In de ene regio gebeurt dit op fulltime basis door vaste medewerkers van het Regioproject Discriminatie. Maar ook hieraan wordt in de overige eenheden en regio's verschillend invulling gegeven; sommigen hebben bijvoorbeeld slechts één beleidsmedewerker die zich parttime met discriminatie bezighoudt. Daarbij brengt zo'n eerste kwaliteitscontrole enige mate van subjectiviteit met zich mee. Dit kan het onderling vergelijken van de cijfers vertroebelen, vooral als te ruime definities gehanteerd worden en zaken dus te veel aan individuele interpretatie worden overgelaten. Een uniforme, landelijk gehanteerde werkinstructie zou een bijdrage kunnen leveren aan het vergroten van deze objectiviteit.

De aanpak van discriminatie door de politie is gebaseerd op de aanwijzing Discriminatie. Deze aanpak is gebaseerd op een regionale aanpak van het oude politiebestedel. Om continuïteit in de aanpak van discriminatie bij de politie en de aanpak ervan te garanderen, wordt gewerkt aan de borging hiervan in het nieuwe bestel.

6 *Literatuurlijst*

Andriessen, I. & Fernee, H. (2012). *Meldingen van discriminatie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Bovenkerk, F. (1978) *Omdat zij anders zijn: Patronen van rasdiscriminatie in Nederland*. Boom Meppel, Amsterdam.

Gielen, A.J., Wonderen, R. van & Hermens, N. (2012). Ongelijkwaardigheid. Resultaten van een verkennend onderzoek in de regio Utrecht. Utrecht: A.G. Advies & Verwey-Jonker Instituut.

MDI (2013). *Meldpunt Discriminatie Internet. Jaarverslag 2012*. Amsterdam: Stichting Magenta.

Landelijk Expertise Centrum Discriminatie van het Openbaar Ministerie. (2011). *Cijfers in Beeld: Discriminatiecijfers 2010*.

Tierolf, B. & Hermens, N. (2012). *Poldis rapportage 2011*. Apeldoorn: Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD).

Tierolf, B., Hermens, N., Drost, L. & Mein, A. (2013). *Racisme, antisemitisme, extreemrechts geweld en discriminatie in Nederland. Rapportage incidenten, aangiftes, verdachten en afhandeling 2010 en 2011*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Wit, W. de & Sombekke, E. (2011). *Poldis 2010. Criminaliteitsbeeld discriminatie*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.

Wit, W. de & Sombekke, E. (2010). *Poldis 2009. Criminaliteitsbeeld discriminatie*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.

Bijlage 1 Wetsartikelen discriminatie in het Wetboek van Strafrecht

Artikel 137c (Groepsbelediging)

1. Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d (Aanzetten tot haat, discriminatie, geweld)

1. Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e (Verspreiden, openbaren, ter verspreiding of openbaring in voorraad hebben)

1. Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - (1) een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - (2) een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft: wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f (Deelnemen of steun verlenen aan...)

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g (Discriminatie in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf)

1. Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 429quater (Discriminatie in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf)

1. Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

Bijlage 2 Items nieuwe zaaksformulier

Hieronder staan alle categorieën en subcategorieën uit het nieuwe zaaksformulier waarop door de medewerkers van de politie de incidenten moeten worden gescoord.

Strafbare gedraging (verschijningsvorm)

- Belediging
- Discriminatie
- Mishandeling
- Vernieling
- Bedreiging
- Diefstal/Beroving
- Overige
- Totaal

Discriminatiegrond

- Ras
 - Autochtoon
 - Westerse allochtoon
 - Niet-westerse allochtoon
 - Roma/Sinti
 - Joods
 - Overige/Onbekend
- Godsdienst
 - Islam
 - Christendom
 - Hindoeïsme
 - Joods
 - Overige/Onbekend
- *Levensovertuiging*
 - Boeddhisme
 - Atheïst
 - Humanist
 - Pacifist
 - Vegetariër/veganist
 - Aanhanger sekte
 - Overige/Onbekend
- Seksuele gerichtheid
 - Homo (seksuele gerichtheid)
 - Hetero (seksuele gerichtheid)
- Geslacht
 - Man
 - Vrouw
 - Transseksueel
 - Onbekend
- *Handicap*
 - Lichamelijk
 - Psychisch/Verstandelijk

- Onbekend
- Totaal
- Kennisname
 - Aangifte/Aanhouding
 - Eigen waarneming
 - Mutatie/Melding
 - Totaal
- Internet
 - Internet/Sociale Media
- **Locatie**
 - Commerciële dienstverlening (o.a. winkel)
 - Directe woonomgeving (binnen en buiten)
 - Gebedshuis (kerk, moskee, synagoge e.d.)
 - HOP (homo-ontmoetingsplaats)
 - Horeca/festival/uitgaan
 - Openbaar vervoer (incl. halte en station)
 - Openbare weg/verkeer
 - Openbare weg
 - Overige/Onbekend/Niet van toepassing
 - School/schoolgerelateerd
 - Sportcomplex (tijdens of in relatie tot sportbeoefening)
 - Werksituatie/werkgerelateerd

Bijlage 3 POLDIS themaonderzoek: Antisemitisme 2012

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Antisemitisme in Nederland	3
2.1	Registratie antisemitisme incidenten & onderzoeksverantwoording	3
2.2	Categorieën van antisemitisme-incidenten	3
2.3	Antisemitisme-incidenten in Nederland	4
3	Verdieping	10
3.1	Antisemitisch schelden	10
3.2	Incidenten met een antisemitische connotatie	11
3.3	Intentioneel antisemitisme	11
4	Conclusies	15

1 *Inleiding*

Het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit van de politie (LECD) is bij de landelijke politie verantwoordelijk voor de portefeuille discriminatiebestrijding. Sinds 2008 publiceert het LECD elk jaar het Criminaliteitsbeeld Discriminatie (POLDIS) voor de politie.

Net als in 2012 is het Verwey-Jonker Instituut behulpzaam bij het opstellen van POLDIS 2012. Hierin staan de gegevens van de geregistreerde discriminatie-incidenten in 2012 en de ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande jaren.

Het LECD heeft gevraagd om binnen de POLDIS 2012 rapportage een verdiepende studie uit te voeren naar het thema antisemitisme. De aanleiding daarvoor vormde het grote aantal antisemitische incidenten dat uit POLDIS 2012 naar voren kwam. Vanuit het Openbaar Ministerie werd toestemming verleend tot het raadplegen van politiebestanden.

Antisemitisme is een ander woord voor Jodenhaat en kenmerkt zich door een vijandige houding en vooroordelen jegens Joden. Het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) omschrijft antisemitisme als: Joden anders behandelen dan andere mensen, en met name je vijandig opstellen jegens Joden op grond van vooroordelen.

In deze themarapportage antisemitisme 2012 gaan we dieper in op de incidenten met een antisemitisch karakter die in 2012 plaatsvonden. Deze themarapportage is, in tegenstelling tot de algemene POLDIS-rapportage 2012, meer kwalitatief van aard. We beantwoorden in deze rapportage de volgende onderzoeksvragen.

1. Hoeveel incidenten met een antisemitisch karakter hebben in 2012 plaatsgevonden?
2. Hoe kunnen de incidenten worden verdeeld over de categorieën intentioneel antisemitisme, antisemitisch schelden en incidenten met een antisemitische connotatie? En wat is de overlap tussen deze categorieën?
3. Hoe zien de verschillende categorieën antisemitische incidenten eruit op basis van een kwalitatieve beoordeling van deze incidenten? Wat was de achtergrond van de incidenten als het gaat om de achtergrondkenmerken van daders en slachtoffers, de wijze van discriminatie, en de locatie en omstandigheden waaronder de incidenten plaatsvonden?

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk schetsen we een algemeen beeld van het antisemitisme in Nederland. We staan kort stil bij de onderzoeksverantwoording en vervolgens zoomen we in op het aantal door de politie geregistreerde antisemitische incidenten. In hoofdstuk 3 gaan we nader in op de intentioneel antisemitische incidenten. We beschrijven de verschillende soorten incidenten en kijken naar de achtergrondkenmerken ervan. Tot slot sluiten we af met een samenvattende conclusie.

2 *Antisemitisme in Nederland*

In deze paragraaf beschrijven we allereerst hoe antisemitisme-incidenten in Nederland zijn geregistreerd en op welke wijze de gegevens voor dit onderzoek zijn verkregen en gebruikt. Vervolgens beschrijven we de verschillende vormen van antisemitisme-incidenten en hoe vaak ze in 2012 in Nederland zijn voorgekomen. Ook staan we stil bij enkele kwantitatieve kenmerken van de incidenten die in het politiesysteem staan geregistreerd.

2.1 *Registratie antisemitisme incidenten & onderzoeksverantwoording*

De zesentwintig politieregio's registreren sinds 2008 incidenten met een discriminatoir karakter. Dit gebeurt op basis van het registratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Elke regio brengt de gegevens van incidenten met een discriminatoir karakter over naar het landelijke uniforme regionale zaaksoverzicht, een Excel-overzicht dat het LECD heeft opgesteld. De incidenten uit het zaaksoverzicht worden in elke politieregio besproken in een Regionaal Discriminatie Overleg (RDO). De zaaksoverzichten zijn de primaire bron voor het jaarlijkse criminaliteitsbeeld discriminatie: de POLDIS-rapportage. In het zaaksformulier wordt apart gescoord op antisemitisme.

Deze informatie hebben we gebruikt voor de rapportage, maar deze is echter verre van volledig. De verklaring daarvoor staat in de POLDIS-rapportage 2012 en heeft vooral te maken met de aandacht die de regio's besteden aan registratie.

Voor de diepere achtergronden bij de antisemitisme-incidenten komen in de algemene rapportage niet volledig naar voren. Vandaar dat voor dit onderzoek ook gebruik is gemaakt van een speciaal ontwikkelde standaardquery op het thema antisemitisme. Die query is gedraaid op de landelijke database van BVH en berust op twee basisdocumenten. Ten eerste, de trefwoordenlijst die de basis vormt voor het zaaksformulier POLDIS, ten tweede de query's antisemitisme die het Verwey-Jonker Instituut heeft gemaakt voor de monitor voor de Anne Frank Stichting, aangevuld met de query's ten behoeve van de POLDIS-rapportage 2012.

Alle basisdocumenten gaan uit van het regionale politiesysteem (BVH), maar ze zijn niet specifiek genoeg: ze nemen nog te veel vervuiling mee. De door ons samengestelde specifieke query heeft uiteindelijk vrijwel alle incidenten waarin op een of andere manier sprake is van antisemitisme uit het politiesysteem kunnen onttrekken. Ook was het al mogelijk een eerste onderscheid te maken tussen min of meer *intentioneel* antisemitisme (Jodenhaat gericht tegen Joodse doelen en/of personen) en min of meer *ongericht* antisemitisme (Jodenhaat niet specifiek op Joodse doelen en/of personen gericht). Het probleem met query's is dat er altijd een zekere mate van onzuiverheid in zal zitten. Vandaar dat wij alle intentionele antisemitisme zaken hebben doorgelezen om ze precies te kunnen duiden en om vast te kunnen stellen of er daadwerkelijk sprake was van intentioneel antisemitisme of niet.

2.2 *Categorieën van antisemitisme-incidenten*

In deze thema rapportage zoomen we vooral in op incidenten waarbij sprake is van intentioneel antisemitisme. Dit zijn geweldsincidenten en beledigingen jegens personen met een Joodse achtergrond of objecten met een Joodse achtergrond, zoals een monument, begraafplaats, school of synagoge. Een aanvullend kenmerk van intentioneel antisemitisme is dat redelijkerwijs kan worden verwacht dat de dader kennis heeft van de Joodse achtergrond. Voorbeelden van incidenten van intentioneel antisemitisme zijn onder andere bekladdingen van synagogen met hakenkruisen en antisemitische beledigingen

en bedreigingen jegens mensen van wie de dader meent of weet dat zij een Joodse achtergrond hebben.

Uit de monitor van het CIDI (Friedmann, 2012) en de monitor Racisme, antisemitisme, extreem-rechts geweld en discriminatie in Nederland van de Anne Frank Stichting (Tierolf, Hermens, Drost & Mein, 2013) komt naar voren dat antisemitisme ook voorkomt zonder dat mensen of objecten met een Joodse achtergrond betrokken zijn. Bijvoorbeeld als het woord Jood (al dan niet in combinatie met één of meerdere krachttermen) als scheldwoord wordt gebruikt, of als hakenkruizen zijn geklad op willekeurige objecten in de openbare ruimte. Ook dit type niet-intentionele en/of ongerichte antisemitisme-incidenten worden hierna kort beschreven. Het gaat dan om ‘antisemitisch schelden’ en incidenten met een antisemitische connotatie (vaak antisemitische bekladdingen op willekeurige objecten).

2.3 *Antisemitisme-incidenten in Nederland*

Totaal aantal incidenten

In de bestanden vinden we een groot aantal incidenten die onder de noemer antisemitisme vallen. Het POLDIS-bestand bestaat uit 3283 incidenten, daarin vinden we 859 antisemitisme-incidenten. Dit betreft 26% van alle binnen POLDIS geregistreerde discriminatie-incidenten.

Tabel 1 Antisemitische incidenten naar soort op basis van POLDIS

	Aantal incidenten
Antisemitische connotatie en schelden	821
Intentioneel antisemitisme	38
Totaal	859

We hebben ook gekeken naar alle incidenten die iets te maken hebben met antisemitisme. Met behulp van verschillende query's is een selectie gemaakt uit de gehele verzamelde BVH van heel Nederland. Deze query levert uiteindelijk 2382 incidenten op waarbij sprake is van een vorm van antisemitisme. Dit zijn er dus duidelijk meer dan nu in zaaksformulieren worden vastgelegd. Hierbij is de onderverdeling van deze incidenten naar de verschillende typen antisemitisme belangrijk. In de volgende tabel is dit weergegeven.

Tabel 2 Antisemitische incidenten naar soort

	Aantal incidenten
Antisemitische connotatie	1369
Antisemitisch schelden	931
Antisemitische discriminatie*	99
Intentioneel antisemitisme	51
Totaal	2382

* We hebben de term ‘antisemitische discriminatie’ gebruikt als zoekvraag. Het gaat bij deze zoekvraag om een combinatie van de term discriminatie in combinatie met antisemitisme. Deze zoekvraag leverde weer andere incidenten op dan de andere soorten antisemitisme. Deze hebben we derhalve meegenomen.

Het totaal is lager dan de som van de afzonderlijke soorten, omdat incidenten onder verschillende soorten kunnen vallen. Het aandeel intentioneel antisemitisme is relatief erg laag, iets meer dan 2% van het totaal aantal antisemitische incidenten.

Verdachten en slachtoffers

Van de 2382 incidenten zijn er bij 942 incidenten een of meerdere verdachten gevonden. Het totaal aantal verdachten (daders) is 1360. De meeste verdachten zijn van het mannelijk geslacht (1218) en de gemiddelde leeftijd van de daders is 25 jaar.

Als we kijken naar de etniciteit van de verdachten dan zien we dat de meeste verdachten (bijna 70%) een Nederlandse etniciteit hebben. 13% van de verdachten heeft een Marokkaanse etniciteit.

Tabel 3 Aantal en percentage etniciteit verdachten

Etniciteit	N	Column %
Nederlands	930	68.4
Westers	34	2.5
Turks	65	4.8
Marokkaans	177	13.0
Surinaams	60	4.4
MOE-landen	34	2.5
Azië	15	1.1
Zuid-Amerikaans	5	0.4
Afrikaans	22	1.6
Onbekend	18	1.3
Totaal	1360	100.0

We kunnen ook iets zeggen over de gemiddelde leeftijd uitgesplitst naar de etniciteit van de verdachten. We zien dat de gemiddelde leeftijd bij de meeste etniciteiten rond de 25 jaar ligt. Een uitschieter zijn de verdachten met een Zuid-Amerikaanse etniciteit, daar ligt de gemiddelde leeftijd op 33 jaar.

Tabel 4 Gemiddelde leeftijd van de verdachte naar etniciteit

Etniciteit	Gemiddelde leeftijd
Nederlands	25
Westers	24
Turks	22
Marokkaans	24
Surinaams	26
MOE-landen	26
Azië	27
Zuid-Amerikaans	33
Afrikaans	28
Onbekend	25
Totaal	25

In de bestanden vinden we ook informatie over de slachtoffers. In totaal zijn er 2210 slachtoffers bekend. De meerderheid van de slachtoffers (70%) is van het mannelijk geslacht. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 39 jaar.

In onderstaande tabel zien we dat de meeste slachtoffers (84%) een Nederlandse etniciteit hebben. Slachtoffers met een westerse, Turkse, Marokkaanse en Surinaamse etniciteit volgen op ruime afstand (rond de 3%).

Tabel 5 Aantal en percentage etniciteit slachtoffer

Etniciteit	N	Column %
Nederlands	1851	83.8
Westers	76	3.4
Turks	75	3.4
Marokkaans	81	3.7
Surinaams	61	2.8
MOE-landen	10	0.5
Azië	18	0.8
Zuid-Amerikaans	0	0.0
Afrikaans	13	0.6
Onbekend	25	1.1
Totaal	2210	100.0

Uit onderstaande tabel komt naar voren dat de gemiddelde leeftijd van de slachtoffers uiteenloopt. De slachtoffers met een westerse en Nederlandse etniciteit zijn het oudste (41-40 jaar). Slachtoffers uit Midden en Oost Europa zijn met een gemiddelde leeftijd van 28 jaar het jongste.

Tabel 6 Gemiddelde leeftijd van de slachtoffers naar etniciteit

Etniciteit	Gemiddelde leeftijd
Nederlands	40
Westers	41
Turks	37
Marokkaans	33
Surinaams	34
MOE-landen	28
Azië	32
Zuid-Amerikaans	.
Afrikaans	35
Onbekend	31
Total	39

Incidenten per politieregio

In de onderstaande tabel zien we de verdeling naar de politieregio's van zowel de uit BVH onttrokken incidenten met de query's als incidenten die in POLDIS staan geregistreerd.

Tabel 7 Aantal en percentage incidenten per regio

	Query's BVH		POLDIS	
	N	Column %	N	Column %
Groningen	86	3.6	43	5.0
Friesland	88	3.7	33	3.8
Drenthe	56	2.4	34	4.0
IJsselland	33	1.4	28	3.3
Twente	56	2.4	23	2.7
Noord- en Oost-Gelderland	106	4.5	34	4.0
Gelderland-Midden	70	2.9	0	0.0
Gelderland-Zuid	43	1.8	3	0.3
Utrecht	135	5.7	0	0.0
Noord-Holland-Noord	76	3.2	22	2.6
Zaanstreek-Waterland	50	2.1	17	2.0
Kennemerland	56	2.4	30	3.5
Amsterdam-Amstelland	163	6.8	70	8.1
Gooi en Vechtstreek	25	1.0	14	1.6
Haaglanden	320	13.4	4	0.5
Hollands Midden	170	7.1	32	3.7
Rotterdam-Rijnmond	296	12.4	179	20.8
Zuid-Holland-Zuid	88	3.7	37	4.3
Zeeland	48	2.0	37	4.3
Midden- en West-Brabant	91	3.8	68	7.9
Brabant-Noord	72	3.0	31	3.6
Brabant-Zuidoost	85	3.6	45	5.2
Limburg-Noord	45	1.9	27	3.1
Limburg-Zuid	65	2.7	33	3.8
Flevoland	38	1.6	13	1.5
KLPD	21	0.9	2	0.2
Totaal	2382	100.0	859	100.0

De percentages zijn genoemd om de verhoudingen beter in te kunnen schatten. Vanuit de query's worden immers ruim tweeënhalf keer zoveel incidenten gevonden. In een aantal regio's liggen de verhoudingen bijna gelijk, zoals Friesland, Twente, Zaanstreek-Waterland en Flevoland. Maar in andere regio's zien we grote verschillen tussen de percentages. Vooral in Haaglanden, Gelderland-Midden en Utrecht, terwijl daar in POLDIS geen antisemitisme-incidenten worden gevonden. Vanuit de query's komen we daar op ruim 200 incidenten.

Combineren van gegevens

Wanneer we de gegevens combineren blijkt dat we 75% van de antisemitische incidenten in POLDIS met behulp van de query's ook vinden. Een kwart van de POLDIS incidenten vinden we dus niet met de query's terug. Met de query's vinden we veel meer antisemitische incidenten (bijna drie keer zo veel), het betreft echter voornamelijk niet-intentioneel antisemitische incidenten. Wanneer we alleen kijken naar de intentionele incidenten vinden we 35 incidenten (van de 38, dus 92%) terug in de query's. Daarnaast vinden we nog 16 andere intentioneel antisemitische incidenten met behulp van de query's, die niet zijn gevonden in POLDIS.

Om vast te kunnen stellen of het antisemitisme intentioneel was of niet, hebben we zowel vanuit POLDIS als vanuit de query's een groot aantal incidenten in zijn geheel doorgelezen. Voor POLDIS zijn alle 859 incidenten bekeken. Voor de query's hebben we met behulp van drie query's bepaalde zoektermen gecombineerd, en die incidenten gelezen waarbij we de kans op intentioneel antisemitisme het

grootst achtten. Daarnaast hebben we van de incidenten antisemitisch schelden en antisemitische connotatie een steekproef van incidenten gelezen. Dit was om te bepalen hoeveel intentioneel antisemitisme er gevonden kon worden. Uiteindelijk bleek er in POLDIS sprake van intentioneel antisemitisme bij 38 van de 859 incidenten, dus bij ruim 4% van de geregistreerde antisemitisme-incidenten.

Vanuit de query's werden 51 incidenten gevonden bij een totaal van 212 incidenten die op grond van de query's intentioneel zouden kunnen zijn. Zoals gezegd vonden we 35 van de 38 incidenten uit POLDIS ook in de query's. Dit betekent dat we in totaal 54 incidenten vonden waarin sprake was van intentioneel antisemitisme. Het is ook Interessant om de overlap te bekijken tussen de verschillende soorten intentionele incidenten (inclusief de drie uit POLDIS).

Tabel 8 Overlap bij de intentioneel antisemitische incidenten

	Aantal incidenten
Antisemitische connotatie	21
Antisemitisch schelden	4
Antisemitische discriminatie*	36
Combinatie van vandalisme, schelden en discriminatie	54
Intentioneel antisemitisme	54

* We hebben de term 'antisemitische discriminatie' gebruikt als zoekvraag. Het gaat bij deze zoekvraag om een combinatie van de term discriminatie in combinatie met antisemitisme. Deze zoekvraag leverde weer andere incidenten op dan de andere soorten antisemitisme. Deze hebben we derhalve meegenomen.

We zien vrij veel overlap tussen de verschillende typen incidenten. Alleen antisemitisch schelden komt relatief weinig in combinatie voor met de andere soorten.

Intentioneel antisemitisme naar regio

De spreiding over de regio's van de intentioneel antisemitische incidenten laat een opvallend beeld zien. We zien in alle regio's met uitzondering van Amsterdam-Amstelland heel weinig intentioneel antisemitische incidenten. Ruim 50% van de intentioneel antisemitische incidenten vindt in Amsterdam-Amstelland plaats.

Tabel 3 Intentioneel antisemitische incidenten per regio

	Aantal incidenten		Aantal incidenten
Groningen	1	Gooi en Vechtstreek	0
Friesland	1	Haaglanden	3
Drenthe	1	Hollands Midden	0
IJsselland	1	Rotterdam-Rijnmond	3
Twente	1	Zuid-Holland-Zuid	1
Noord- en Oost-Gelderland	1	Zeeland	1
Gelderland-Midden	0	Midden- en West-Brabant	0
Gelderland-Zuid	0	Brabant-Noord	1
Utrecht	6	Brabant-Zuidoost	1
Noord-Holland-Noord	3	Limburg-Noord	0
Zaanstreek-Waterland	0	Limburg-Zuid	1
Kennemerland	0	Flevoland	0
Amsterdam-Amstelland	28	KLPD	0
	Totaal		54

Het niet-intentioneel antisemitisme komt dus relatief het vaakst voor. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op voorbeelden van alle soorten antisemitisme. Vooraf kunnen we al melden dat ongericht antisemitisme vooral veel voorkomt bij jongeren, die weinig besef hebben van wat ze eigenlijk doen. Het plaatsen van hakenkruizen op willekeurige plekken of het uitschelden van agenten voor 'kankerjoden'

(om een veelvoorkomend voorbeeld te noemen), heeft vaak weinig met de religieuze of etnische afkomst van de ontvangers te maken. Het laat meestal een algemeen soort ongenoegen zien dat mensen op deze manier denken te moeten uiten, zonder te beseffen dat hiermee een (in Nederland relatief kleine) groep ernstig wordt geschaad. Natuurlijk worden bijvoorbeeld moslims en niet-westerse allochtonen (of mensen die er zo uitzien) ook vaak onheus bejegend met vergelijkbaar taal- en tekengebruik. Het antisemitisme lijkt echter relatief veel frequenter voor te komen. Dit is zeker zo wanneer we bedenken dat de etnische Joodse populatie of de mensen die de Joodse geloofsovertuiging aanhangen, in Nederland maar een kleine groep betreft. Naar verhouding komt antisemitisme dus heel veel voor in de niet-intentionele vorm.

3 *Verdieping*

Het vorige hoofdstuk sloot af met de constatering dat incidenten met een antisemitisch karakter relatief veel voorkomen. In dit hoofdstuk schetsen we de meer kwalitatieve kenmerken van deze incidenten. Ze zijn onderverdeeld over drie categorieën. Voor deze kwalitatieve beschrijving hebben we de politiemutatie van intentioneel antisemitisme-incidenten nader bestudeerd en bekeken in BVH. Dat deden we ook voor een deel van de antisemitisch schelden incidenten en incidenten met een antisemitische connotatie. Op basis van de beschrijvingen in BVH krijgen we meer zicht op vragen als: wat is de aard van de incidenten, op welke manier is het antisemitisme geuit, wie is erbij betrokken en in welke situatie vond het incident plaats?

3.1 *Antisemitisch schelden*

In 2012 zijn er 931 incidenten geregistreerd die vallen in de categorie antisemitisch schelden, ofwel het schelden met de term Jood, al dan niet in combinatie met een of meerdere krachttermen. Uit deze 931 incidenten hebben we een willekeurige steekproef getrokken van 30 mutaties om nader te bestuderen in BVH.

Verreweg de meeste incidenten van antisemitisch schelden (72%) betreffen het beledigen of uitschelden van een ambtenaar in functie, en dan meer specifiek de politie. Aan de aanduiding van iemand met een Joodse achtergrond wordt een heel scala aan krachttermen toegevoegd. De betrokken politieambtenaren hebben zelf geen Joodse achtergrond. Het scheldwoord ‘*kankerjood*’/of ‘*kankerjoden*’ is in alle gevallen gebruikt, al dan niet in combinatie met andere scheldwoorden.

Uit de politiemutaties komt naar voren dat de aanleiding voor de scheldpartij uiteenloopt. Een aanhouding, insluiting op cel, tijdens een verhoor of enkel het voorbijlopen van agent(en) kan een reden zijn om de ambtenaar/ambtenaren in functie uit te schelden met antisemitische scheldwoorden. Zo is te lezen in een politiemutatie dat een man is aangehouden na het overtreden van een Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). Hij is het niet eens met zijn aanhouding en begint vervolgens de twee agenten uit te schelden voor ‘*vuile kankerjoden*’. Een ander incident vindt plaats in een uitgaansgebied waar twee agenten langs een groepje (beschonken) jongeren lopen. De agenten worden uit het niets door de jongeren uitgescholden voor ‘*kanker joden en kanker homo’s*’.

Bij zes incidenten was de politie niet betrokken. In drie gevallen betrof het een willekeurig persoon die in het voorbijlopen werd uitgescholden. In een geval kregen twee jongens op een beurs ruzie en begonnen elkaar uit te schelden voor onder andere ‘*vuile kankerjood*’. Tweemaal vond het antisemitisch schelden plaats in relationele sfeer. Er werd op een social media internetsite een relationeel conflict geuit met de termen ‘*je bent een kanker jood, jij kanker hoer*’.

Op basis van de bekeken politiemutaties kan worden vastgesteld dat twee derde van de antisemitische scheldincidenten zijn gepleegd door volwassenen en een derde door jongeren. De jongeren pleegden het incident doorgaans in groepsverband.

Slechts in een aantal gevallen zijn er meer gegevens over de verdachte bekend, waaronder etniciteit en geslacht. De etniciteit van de verdachten loopt uiteen. Op basis van de beschrijving uit BVH komt naar voren dat de meeste verdachten een Marokkaanse of Nederlandse etniciteit hebben. Andere verdachten kwamen uit Turkije, Somalië, Suriname of de Nederlandse Antillen. Over het algemeen zijn de verdachten van het mannelijk geslacht. Slechts tweemaal is een vrouw verdachte.

3.2 Incidenten met een antisemitische connotatie

Van de 1369 incidenten met een antisemitische connotatie hebben we ook een willekeurige steekproef van 30 incidenten bekeken. Bij al deze zaken werd weliswaar een antisemitische uiting gevonden, maar dit was niet specifiek gericht tegen Joodse doelen of personen. Dit type incident betreft voornamelijk bekladding met hakenkruizen, al dan niet gecombineerd met andere antisemitische teksten zoals 'Sieg Heil', 'White power', 'Hitler' of bijvoorbeeld SS-tekens. Het bekladden en/of bekrassen van woningen, openbare ruimtes en auto's komt het vaakst voor. Daarnaast zijn een school, een politiecel en bedrijfspanden beklad met hakenkruizen. Het is ook voorgekomen dat tijdens een huiszoeking of inbeslagname hakenkruizen of antisemitische teksten worden aangetroffen.

Slechts bij zes politiemutaties is er een verdachte bekend. Tweemaal ging het om een burenruzie waarbij een van de burens op de deur van de ander een hakenkruis kraste/tekende. Twee verdachten werden bekend nadat er tijdens een huiszoeking een vlag met een hakenkruis werd aangetroffen in de woning. Eenmaal ging het om een verdachte die in een politiecel een hakenkruis tekende. En ook was er een oud-werknemer die na zijn gedwongen ontslag het bedrijfspand van zijn voormalige werkgever met hakenkruizen bekladde. Bij de overige bekeken politiemutaties is geen verdachte bekend.

3.3 Intentioneel antisemitisme

Zoals in hoofdstuk 2 staat beschreven kwamen op basis van de uitgevoerde query in eerste instantie 212 politiemutaties naar voren van incidenten van (potentieel) intentioneel antisemitisme. Na bestudering bleek dat er bij 161 incidenten (76%) sprake was van ongericht/niet-intentioneel antisemitisme en bij 51 incidenten (24%) was er wel daadwerkelijk sprake van intentioneel antisemitisme. Daarnaast vonden we nog bij 3 andere incidenten uit de POLDIS-registratie intentioneel antisemitisme.

Niet-intentioneel/onggericht

We kunnen nog verder inzoomen op de 161 politiemutaties van niet-intentionele antisemitische incidenten uit de query. Kijkend naar het type incidenten, valt op dat de incidenten uiteenlopend van aard zijn. De meeste niet-intentionele/ongedirte antisemitische incidenten (n=11) betreffen burenruzies met veelvuldig schelden met de aanduiding van iemand met een Joodse achtergrond en daaraan toegevoegd een reeks aan krachttermen. In de mutaties staat beschreven dat er onderling over en weer gescholden wordt met 'kankerjood' en 'kanker joden'. Daarnaast worden willekeurige personen en de politie uitgescholden voor 'kanker jood' (n=8) of 'kut jood' (n=8). In iets mindere mate zien we dat verwarde personen ongericht schelden met woorden in de strekking als 'kut jood' of 'kanker jood'. Verder zijn openbare gebouwen beklad met hakenkruizen en antisemitische leuzen. Daarnaast komt het ook een enkele keer voor dat joden onderling in een conflict zijn geraakt.

Intentioneel antisemitisme incidenten

Aard van de incidenten

In 2012 zijn er 54 incidenten van intentioneel antisemitisme geregistreerd bij de politie. Deze politiemutaties zijn allemaal gelezen en kennen verschillende uitingsvormen. Deze zijn grofweg in te delen in drie categorieën:

1. Belediging, bedreiging of mishandeling van Joden, waarbij de Joodse achtergrond van het slachtoffer de reden is van het strafbare feit of door de dader wordt aangegrepen als reden voor het strafbare feit.
2. Bekladding of bekrassing van antisemitische tekens of leuzen op Joodse locaties, zoals een synagoge of een Joodse school, of locaties die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog.
3. Het scanderen van antisemitische leuzen en/of provoceren op Joodse feestdagen, rondom (bijkomsten in) synagogen, of op 4 of 5 mei tijdens herdenkingsdiensten van de Tweede Wereldoorlog.

Hierna bespreken we voorbeelden van deze incidenten. Er bestaat overigens nog wel enige overlap tussen deze categorieën.

Belediging, bedreiging en mishandeling

Incidenten waarbij sprake is van beledigingen, bedreigingen en/of mishandelingen van Joden komen het vaakst voor (n=35). Er is overigens maar één incident van mishandeling geregistreerd; in de politiemutatie staat beschreven dat het bij dit incident gaat om een Joodse man die kenmerkende joodse kleding draagt zoals een gebedskleed en een keppeltje. De man wordt eerst uitgescholden voor *'kut jood'* en vervolgens geschopt en geslagen. De dader is onbekend, hij wordt omschreven als een man met een Turks uiterlijk. Het slachtoffer heeft aangifte gedaan van mishandeling.

Uit de mutaties blijkt dat een derde van de incidenten zich afspeelt tussen bekenden, meestal burens. Personen met een Joodse achtergrond worden door hun burens beledigd en bedreigd. Zij worden uitgescholden voor *'kut jood'*, *'kanker jood'* en/of *'schijt jood'*. Voor enkele van de slachtoffers is volstrekt onduidelijk wat de aanleiding is geweest voor de scheldpartij. Zij voelen zich echter zo beledigd of bedreigd dat zij melding of aangifte hebben gedaan bij de politie. Een van de mutaties beschrijft het voorbeeld van een Joodse vrouw, zij krijgt van haar burens te horen: *'Onze schoorsteen is hetzelfde als die in Auschwitz.... alle joden moeten richting de gaskamers'*. Mevrouw heeft aangifte gedaan.

Een ander voorbeeld betreft een Joodse man die door zijn zestienjarige Antilliaanse buurjongen wordt uitgescholden voor *'Vieze flikker en vieze jood'*. De man is homoseksueel en heeft een Joodse achtergrond. Hij voelt zich gediscrimineerd en doet aangifte. Een andere politiemutatie beschrijft het incident van een Joodse man die een opmerking maakt tegen zijn burens over geluidsoverlast. De man verzoekt de burens om de muziek wat zachter te zetten, waarop de burens de man uitschelden voor *'schijt jood'*. De man heeft aangifte gedaan. Uit het verhoor met de verdachte komt naar voren dat hij geen hekel heeft aan Joden, maar enkel boos was over de opmerking over geluidsoverlast.

Er zijn ook enkele incidenten die zich af hebben gespeeld tussen 'bekenden' waarbij het niet gaat om burens. Bijvoorbeeld een incident dat zich afspeelt in een woongroep. In de politiemutatie is te lezen dat een begeleider tegen een Joodse man die in de woongroep leeft zegt; *'Joden zijn virussen, dat zijn ze altijd al geweest'*. De man heeft aangifte gedaan. De aangifte is vervolgens weer ingetrokken nadat de begeleider ontslag heeft genomen. Een andere mutatie beschrijft een incident tussen een Joods meisje van 18 jaar en haar rijinstructeur. Het meisje krijgt beledigende opmerkingen te horen van haar rijinstructeur nadat hij erachter komt dat het meisje een Joodse achtergrond heeft. De rijinstructeur ontkent de Holocaust en zegt onder andere tegen het meisje; *'De joden hebben het allemaal aan zichzelf te danken. Hitler was een slimme man...'*. Het meisje doet aangifte tegen haar rijinstructeur. In de mutatie is te lezen dat de man niet wordt vervolgd omdat het ontkennen van de Holocaust niet strafbaar is. Een ander incident speelt zich af tussen twee oud-collega's naar aanleiding van een zakelijk conflict. Een oud-collega stuurt een email naar de man met daarin beledigende teksten: *'Ik hou van Hitler, mensen als jij zouden dood moeten zijn. Vuile kut jood. Hulde aan John Galliano'*. De oud-collega biedt excuses aan en de zaak is hiermee afgesloten. Ook in zakelijke relaties komen antisemitische beledigingen voor, zo wordt een advocaat met een Joodse achtergrond na onenigheid met een cliënt, door de betreffende cliënt uitgescholden voor *'kutjood'* en *'kankerjood'*. De advocaat doet aangifte.

De overige incidenten (tweederde) zijn gepleegd door onbekenden van het slachtoffer. Uit verschillende mutaties blijkt dat een opmerking van het Joodse slachtoffer een aanleiding kan zijn om deze Joodse persoon te beledigen of te bedreigen. Zo ontstaat bijvoorbeeld in het zwembad een woordwisseling tussen een Joodse vrouw en twee andere vrouwen nadat de Joodse vrouw een opmerking maakt over de kinderen van de andere vrouwen die aan het spetteren zijn met water. Waarop de twee vrouwen vijandig reageren en onder andere zeggen: *'Wat een jodenstreek. We gaan je kapot maken...'*. Een ander voorbeeld betreft een incident met een Joodse man. Hij moest het ontgelden toen hij een opmerking maakte tegen twee vrouwen die in een wachtkamer erg luidruchtig aan het praten waren. Hij kreeg als reactie te horen: *'Waar bemoei jij je mee vuile kut jood.'* De man maakte van de opmerking een melding bij de politie, hij voelde zich gediscrimineerd en beledigd.

Uit de politiemutaties blijkt echter dat er in de meeste gevallen geen aanleiding is te achterhalen voor de belediging of bedreiging. Het feit dat de personen Joods zijn, is voor sommigen voldoende aanleiding om een beledigende opmerking of bedreiging te uiten. Zo werd bijvoorbeeld een Joodse man met een keppeltje in een koffiebar beledigd door een onbekende man voor *'rot jood'*. Of een Joodse medewerker van een supermarkt die door een klant wordt uitgescholden en beledigd omdat hij een keppeltje draagt. Het slachtoffer doet aangifte en de dader krijgt een winkelverbod.

Maar niet alleen personen zijn slachtoffer van belediging of bedreiging. Ook Joodse bedrijven, waaronder Joodse winkels, een Joods cateringbedrijf en een Joods restaurant zijn slachtoffer. Zo wordt het Joodse restaurant per telefoon bedreigd. Een onbekend persoon belt naar het restaurant en zegt tegen een medewerker: *'Alle joden aan het gas, als je jood bent moet je dood. Ik ga je restaurant in de fik steken'*. Het cateringbedrijf krijgt via hun website een bericht van een onbekend persoon. De onbekende afzender noemt zich *'jodenhater'* en schreef onder andere *'kut jood'*. Tot slot een opvallende politiemutatatie waarbij een trambestuurder betrokken is. In de mutatie staat beschreven dat de trambestuurder tijdens het voorbijrijden van het Anne Frank Huis via de intercom van de tram een antisemitische opmerking maakt over het Anne Frank Huis en de Joodse bevolking.

Uit de politiemutatatie blijkt dat een derde van alle intentioneel antisemitisme-incidenten waarbij sprake is van beledigingen of bedreigingen, is gepleegd door jongeren. In de politiemutatatie staat dan meestal beschreven dat het gaat om *'jongeren'*, *'hangjongeren'*, *'een groepje jongeren'*, *'een groepje jongens'* of *'jongelui'*. Indien de dader bekend is wordt er een leeftijd bij vermeld. In enkele gevallen zijn de daders bekenden van het slachtoffer, doorgaans klasgenoten. Joodse kinderen worden dan door medeleerlingen uitgescholden of via het internet bedreigd. Een voorbeeld hiervan is een Joods meisje dat door twee medeleerlingen (groep 8) via een social media internetsite is bedreigd. Als straf moesten de twee leerlingen hun excuses aanbieden en naar een in memoriam expositie van Joodse kinderen gaan.

Uit de andere politiemutataties blijkt dat het veelal om (groepen) jongeren gaat die voor hen onbekende Joodse personen beledigen of bedreigen die kenmerkende joodse kleding dragen en een Joods uiterlijk hebben (onder andere keppeltje, kapsel, gebedskledij). Zo wordt een Joodse jongen die in de bus zit naar school beledigd door een groepje jongens. Er worden diverse kwetsende antisemitische uitspraken gedaan door de jongens, onder andere: *'Weet je dat er een jood in de bus zit en dat ze er een paar zijn vergeten te vergassen'*. Ook wordt een Joodse man door twee jongeren op een scooter in het voorbijrijden uitgescholden voor *'kankerjood'*; een Joodse vrouw wordt door een groepje jongeren voor *'vuile jood'* uitgemaakt. En een groepje jongeren scheldt een aantal Joodse personen uit als ze voorbijlopen en zegt daarbij *'alle joden aan het gas'*. Een andere melding betreft een groepje Marokkaanse jongeren die een Joodse man met keppeltje die uit synagoge komt uitschelden en roepen *'Hamas hamas joden aan het gas'*. Een zelfde soort incident betreft een groep door hun uiterlijk herkenbare Joodse mannen en een rabbijn die zijn nageroepen met *'joden joden!'* door een groepje getinte jongens tussen de 10 en 16 jaar. En een Joodse vrouw wordt door groep getinte jongens uit de buurt uitgescholden waarbij onder andere *'jood jood'* wordt geroepen.

Uit de politiemutataties blijkt dat er ook enkele (n=6) beledigingen en bedreigingen zijn geuit aan Joodse personen via het internet. Via meerdere social media sites, forums of per e-mail worden beledigende teksten of bedreigingen geuit die gericht zijn tot een Joods persoon of zelfs de Joodse gemeenschap. Zo zijn er op Twitter en Facebook diverse berichten geplaatst in de trant van: *'alle joden moeten dood'*, *'ik haat joden'*, *'kanker joden'*. Ook worden er berichten op forums geplaatst waar onder meer de Holocaust wordt ontkend. Meestal zijn er geen verdachten bij deze incidenten gevonden. Wel komt naar voren dat de personen die de berichten hebben geplaatst in enkele gevallen een gebruikersnaam hebben die verwijst naar Jodenhaat.

Naast internet worden er beledigende teksten geuit via de media. Zo wordt in een radioprogramma door een gastspreker de Holocaust ontkend. Enkele Joodse luisteraars doen aangifte naar aanleiding van de radio-uitzending.

Bekladdingen en vernielingen

Uit de politiemutataties komen 17 incidenten naar voren waarbij sprake is van bekladding of vernieling. Tien maal is een woning van een (vermeend) Joodse persoon of familie beklad met een hakenkruis en/of beledigende tekst. De Joodse bewoners treffen meestal een hakenkruis aan op de voordeur van hun woning. Eenmaal was niet alleen de voordeur beklad met een hakenkruis, maar ook de auto van de Joodse familie. En bij een ander incident was de brievenbus beklad met de tekst; *'VIEZ JOOD'*. Uit de politiemutatatie komt naar voren dat van zes van de tien incidenten aangifte is gedaan en dat er geen verdachte is aangewezen.

In totaal is in 2012 tweemaal een synagoge beklad en vernield. In de politiemutatatie staat beschreven dat ruiten van een synagoge tijdens dodenherdenking op 4 mei zijn ingegooid en dat bij een

andere synagoge een aantal Hamas-stickers zijn geplakt op onder andere de ramen en toegangsdeur van de synagoge. Van beide incidenten is aangifte gedaan en van de dader ontbreekt elk spoor.

Ook tweemaal is een Joods monument beklad met hakenkruizen. Ook hier is er geen verdachte. Daarnaast is er nog een incident met een getekend hakenkruis op een raam van een Joodse basisschool. In de politiemutatie staat dat de verdachte een van de leerlingen is van de Joodse school. Een ander incident betreft de vernieling van een aantal Joodse winkels. In de mutatie staat beschreven dat de aanleiding van de vernielingen de spanning in het Midden-Oosten is. Er zijn geen verdachten bij deze zaak. Ten slotte werd er nog een hakenkruis gevonden op een gebouw waarin een Joodse organisatie is gevestigd.

Op basis van de politiemutaties kan worden vastgesteld dat er van de 17 incidenten van vernieling en bekladding van Joodse doelen slechts in één geval een dader bekend is. Bij de meerderheid van de incidenten is er geen verdachte aangehouden.

Scanderen van antisemitische leuzen en provocerend gedrag

Er zijn in 2012 twee incidenten geregistreerd waarbij sprake is van provocerend gedrag. Bij het eerste incident gaat het om een man die een Hitlergroet maakt voor het Joods museum. Uit de politiemutatie komt geen verdere informatie over de verdachte naar voren. In de politiemutatie van het tweede incident staat beschreven dat twee personen met elk diverse tatoeages van hakenkruizen zichtbaar op hun lichaam enkele uren voor de dodenherdenking op de Dam in Amsterdam lopen. Dit wordt door de agenten als provocerend gezien en er wordt een melding van gemaakt. In de mutatie staat geen verdere informatie over de verdachten.

4 Conclusies

In dit hoofdstuk komen puntsgewijs de conclusies aan de orde die voortkomen uit de door de politie geregistreerde antisemitisme-incidenten.

Een belangrijk aandachtspunt is dat het in deze rapportage gaat om de door de politie geregistreerde antisemitisme-incidenten. Dit kan geen volledig beeld geven van de werkelijke stand van zaken op het gebied van antisemitisme in Nederland. Bovendien kampen we in Nederland met het probleem van onderrapportage.

Wanneer we de resultaten overzien kunnen we concluderen dat de BVH-query's meer zaken opleveren dan de huidige manier van gegevensverzameling voor POLDIS. Zowel ten aanzien van de niet-intentionele antisemitische incidenten als ten aanzien van de intentionele antisemitische incidenten. Een kwart van de POLDIS-zaken antisemitisme wordt niet door de query's gevonden, echter maar drie intentionele antisemitische incidenten worden niet met de query's gevonden. Daarentegen 16 intentionele antisemitische incidenten worden wel met de query's en niet met POLDIS gevonden.

We vinden in totaal 859 antisemitische incidenten vanuit POLDIS en 2382 antisemitische incidenten op basis van de query's in BVH. De overlap tussen deze bestanden is groot, 75% van de incidenten vanuit POLDIS vinden we ook in de BVH-query's. Een aantal regio's is er niet in geslaagd om antisemitische incidenten in BVH te detecteren en via het zaakoverzicht ter bespreking voor te leggen in het Regionaal Discriminatie Overleg (RDO), de werkwijze binnen POLDIS. Terwijl wij tegelijkertijd wel (intentioneel) antisemitische incidenten in de regio's vonden in de BVH-query's.

Van de 2382 antisemitische incidenten op basis van de query's in BVH zijn er bij 942 incidenten een of meerdere verdachten gevonden. Het totaal aantal verdachten (daders) is 1360. Bijna 90% van de verdachten is van het mannelijk geslacht met een gemiddelde leeftijd van 25 jaar. 70% van de verdachten heeft een Nederlandse etniciteit. Er zijn in totaal 2210 slachtoffers bekend. De slachtoffers zijn vooral Nederlandse mannen (84%) van gemiddeld 39 jaar.

Uiteindelijk zijn er 54 intentioneel antisemitische incidenten geregistreerd. Dit betreft 2% van de antisemitische incidenten die we met de query's hebben onttrokken. Ruim 50% van deze intentioneel antisemitische incidenten wordt gevonden in de regio Amsterdam-Amstelland en 11% in de regio Utrecht. Bij de intentioneel antisemitische incidenten vinden we vooral veel beledigingen en bedreigingen. Mishandeling kwam maar één keer voor.

In verhouding komen incidenten met een antisemitische connotatie (hakenkruisen, anti-Joodse teksten en -tekens) het meest voor, bij bijna 1400 incidenten is hiervan sprake. Dit wordt gevolgd door antisemitisch schelden, waarover we bijna 1000 incidenten vinden.

Lezing van de dossiers van de incidenten leert dat het bij de niet-intentionele incidenten in veel gevallen gaat om onnozelheid van vooral jonge daders, die kennelijk niet in de gaten hebben dat dergelijke bekladdingen en beledigingen als kwetsend worden ervaren.

Het aantal incidenten is vergeleken met andere vormen van discriminatie, racisme en homohaat, relatief hoog. Dan valt op dat gezien de kleine groep Joden die het betreft in Nederland, antisemitisme naar verhouding heel veel voorkomt. Het betreft vooral niet-intentionele uitingen.

Colofon

Opdrachtgever	Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD)
Auteurs	Drs. Bas Tierolf Drs. Niels Hermens Mr. Drs. Lisanne Drost Liset van der Vos
Omslag Uitgave	Ontwerppartners, Breda, Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-598-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2013.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Samen met de politieregio's en het Openbaar Ministerie wordt sinds 2008 in opdracht van het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD), elk jaar het Criminaliteitsbeeld Discriminatie (POLDIS) gepubliceerd. In deze rapportage worden alle door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten besproken. De politieregio's verzamelen alle gegevens en deze worden vervolgens geanalyseerd op discriminatiegrond, verschijningsvorm en locatie. De rapportage gaat in op de achtergronden van daders en slachtoffers, en op de ontwikkeling in de discriminatieincidenten in de loop der jaren. Ook wordt besproken hoe discriminatieincidenten het best geïdentificeerd kunnen worden in de verschillende regionale politieregistraties.

Binnen deze POLDIS 2012 rapportage is bovendien een verdiepende studie gemaakt over het thema antisemitisme. Het betreft hier een kwalitatieve beschouwing van de antisemitische incidenten die de politie heeft geregistreerd. Deze themarapportage gaat in op de achtergrond van de incidenten: daders en slachtoffers, de wijze van discriminatie, en de locatie en omstandigheden waaronder de incidenten plaatsvonden. Daarnaast biedt dit onderdeel een kwantitatief beeld van hoe vaak verschillende typen antisemitische incidenten voorkomen in de politieregistratie.

